

**ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ГЭРЭЭНИЙ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ:
БУСАД ОРНУУДЫН ТУРШЛАГА**

*Ц.Норовдондог (Ph.D), О.Билгүүтэй,
Д.Амаржаргал (Ph.D, Б.Туул, П.Уранчимэг*

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

СУДАЛГААНЫ ХЭСЭГ

БҮЛЭГ I. ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ТӨРЛҮҮД БА ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ, ЭРХ ЗҮЙН
ЗОХИЦУУЛАЛТ

ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ТӨРЛҮҮД

ОЛОН УЛСЫН ФРАНЧАЙЗИНГ

ОЛОН УЛСЫН ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ГЭРЭЭ БА ГЭРЭЭНИЙ НӨХЦӨЛ

БҮЛЭГ II. МОНГОЛ УЛС ДАХЬ ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ХАРИЛЦАА, ЭРХ ЗҮЙ

МОНГОЛ УЛСЫН ФРАНЧАЙЗИНГ БИЗНЕСИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ГЭРЭЭНИЙ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

БҮЛЭГ III. ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ТАЛААРХ ГАДААДЫН ЗАРИМ
ОРНЫ ТУРШЛАГА

НЭГ. КАНАД УЛС

ХОЁР. ИТАЛИ УЛС

ГУРАВ. БРАЗИЛ УЛС

ДӨРӨВ. ХЯТАД УЛС

ТАВ. МАЛАЙЗ УЛС

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

УДИРТГАЛ

Судалгааны захиалгын дагуу “Франчайзингийн гэрээний эрх зүйн зохицуулалт: Бусад орнуудын туршлага” сэдэвт судалгааны ажлыг Парламентын судалгааны хүрээлэнд гүйцэтгэв.

Судалгааны зорилго: Олон улсын эдийн засаг, бизнесийн харилцааны түгээмэл хэлбэр болох франчайзинг, франчайзингийн системийн онцлог, франчайзингийн гэрээ, эрх зүйн зохицуулалттай холбоотой олон улсын нийтлэг зохицуулалт болон бусад орнуудын туршлагыг судлах.

Судалгааны хамрах хүрээ: Судалгаанд франчайзийн бизнесийг амжилттай хөгжүүлж буй Канад⁷⁴, Хятад⁷⁵, Итали, Бразил⁷⁶, Малайз зэрэг орнуудыг хамруулж, мэдээллийг дараах чиглэлээр нэгтгэн боловсруулсан болно. Үүнд:

- Франчайзийн бие даасан хуультай эсэх, хэрвээ бие даасан хуульгүй бол ямар хууль, журмаар хэрхэн зохицуулдаг;
- Франчайзийн гэрээг зөрчсөн тохиолдолд авах арга хэмжээ, хуулийн хариуцлага;
- Франчайзийн гэрээний үндсэн нөхцөл, гэрээнд тавигдах шаардлага;
- Франчайзийн төлбөр, түүний төрөл, хэмжээ, төлөх хэлбэр;

Судалгааны бүтэц: Судалгаа нь нийт 3 бүлэгтэй:

- 1-р бүлэгт, Франчайзингийн систем, франчайзингийн төрөл, хэлбэрүүд болон олон улсын гэрээ, эрх зүйн системийн талаарх мэдээллүүд багтсан.
- 2-р бүлэгт, Монгол Улс дахь франчайзингийн бизнесийн өнөөгийн байдал, эрх зүйн орчны талаарх мэдээллийг оруулсан.
- 3-р бүлэгт, Канад, Хятад, Итали, Бразил, Малайз зэрэг орнуудын франчайзингийн эрх зүйн зохицуулалтын талаарх мэдээллийг оруулсан.

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

⁷⁴ Канад даяар ойролцоогоор 1300 франчайз брэнд, 75000 гаруй франчайзийн нэгжүүд үйл ажиллагаагаа явуулдаг.

⁷⁵ 2019 оны байдлаар 4368 франчайзер бүртгэлтэй байна. <https://www.china-briefing.com/news/franchise-china-guide/#:~:text=As%20of%20January%202019%2C%204%2C368,franchise%20markets%20in%20the%20world.>

⁷⁶ Бразил улсад нийт 2918 франчайзинг үйл ажиллагаа явуулж байна. <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/brazil-franchising#:~:text=There%20are%202%2C918%20franchising%20chains,in%20number%20of%20franchise%20chains.>

СУДАЛГААНЫ ХУРААНГУЙ

Франчайзинг нь олон улсын бизнес эдийн засгийн харилцаанд онцлох байр суурийг эзэлдэг бөгөөд орчин үед дэлхий дахинд хүрээгээ тэлж улам бүр даяаршин хөгжиж байна. Олон Улсын Франчайзингийн Нийгэмлэг (IFA)-ийн мэдээллээс үзэхэд, франчайз эрхлэгчдийн тоо, ажиллагсдын тоо, ашиг орлого, ДНБ-д эзлэх хувь хэмжээ зэрэг үзүүлэлтүүд тогтвортой өсөж байгаа бөгөөд 2021 оны байдлаар франчайз эрхлэгчдийн тоо 780,188, тус салбарт ажиллагсдын тоо 8,242,929-д хүрээд байна.⁷⁷

Франчайзинг (зарим орнуудад бизнесийн концесс ч гэж нэрлэдэг) гэдэг нь зах зээлийн харилцаанд оролцогч субъектүүд буюу нэг талаас франчайз шилжүүлэгч тал, нөгөө талаас франчайз хүлээн авагч талууд харилцан тохиролцож, нэг удаагийн төлбөрийн нөхцөлтэйгээр тодорхой нэгэн бизнесийн эрх, түүнийг эрхлэн явуулахтай холбоотой бизнес моделийг шилжүүлэхтэй холбоотой харилцааг хэлнэ. Өөрөөр хэлбэл, франчайз эрх шилжүүлэгчээс франчайз эрх хүлээн авагчид бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний барааны тэмдэгт буюу брэнд нэрээ ашиглуулан бизнес үйл ажиллагаа явуулах буцалтгүй эрх буюу лиценз олгож буй хэлбэр юм.

Өөрөөр хэлбэл “франчайзинг” гэдэг нь барааны тэмдэгт болон тогтож төлөвшсөн бизнесээ “түрээслүүлэх” үйл ажиллагаа бол “франчайз” гэдэг нь франчайз эрх шилжүүлэгчийн шаардлагад нийцүүлэн тухайн бизнесийг эрхлэн явуулахтай холбоотой бүх нөхцөл, талуудын харилцааны асуудлыг бүхэлд нь тодорхойлсон систем юм.

Өнөөгийн байдлаар франчайзингийн харилцааны олон улсын нэгдсэн зохицуулалтын журам байхгүй байгаа бөгөөд дэлхийн улс орнууд өөр өөрийн орны эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд уг асуудлыг зохицуулж байна. Судалгаанд авагдсан орнуудын туршлагаас үзэхэд эдгээр орнуудын эрх зүйн актуудын нийтлэг зарчим нь франчайз хүлээн авагч /franchisee/-ийн эрх ашгийг хамгаалах, франчайз шилжүүлэгчийн үүргийг илүү тусгаж өгснөөрөө онцлогтой байх бөгөөд эрх зүйн орчны зохицуулалтыг хийхдээ франчайзийн системийн голлох баримт бичиг болох франчайзийн гэрээ /franchising contract/, франчайзийн системийн мэдэгдэл /franchise offer circular/-ийг илүү тодотгон тусгадаг юм байна.

АНУ бол франчайзингийн эрх зүйн харилцаа өндөр хөгжсөн орнуудын нэг юм. АНУ-ын Холбооны худалдааны комисс буюу FTC (Federal Trade Commission) нь 1978 онд франчайзингийн тухай (The Franchise Rule⁷⁸) дүрмийг баталж франчайз эрх шилжүүлэгч талаас тавигдах шаардлага, нөхцөлүүдийг тодорхойлсон баримт бичгийг загварчлах, түүнийгээ дагаж мөрдөхийг шаардах болсон ба 2007 оноос энэхүү баримт бичгийг FDD (Franchise Disclosure Documents) гэж нэрлэх болсон байна.⁷⁹

Олон улсад франчайзийн гэрээний харилцааг улс орон бүр өөр өөрийн тусгайлан хууль, журам, дүрмээр зохицуулж байна. Франчайзинг бизнесийн харилцааг Франчайзерын нөхцөлүүдийг тодорхойлсон баримт бичиг (FDD) болон Франчайзингийн гэрээ гэсэн үндсэн 2 баримт бичгээр зохицуулж байна. Монгол Улсын хувьд 2002 онд батлагдсан Иргэний хуулийн 333.1 дүгээр зүйлээр зохицуулж байна.

Судалгаанд авагдсан орнуудаас, БНХАУ 1997 онд “Франчайзингийн тухай” хууль баталж, 2007 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.⁸⁰ Түүнчлэн Франчайзингийн удирдлагын журам, Бүртгэлийн тухай захиргааны журам, Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн тухай журам зэрэг эрх зүйн актуудаар нарийвчлан зохицуулдаг. Франчайзингийн удирдлагын журам (Regulations on Administering Commercial Franchising) 2007 оноос хэрэгжиж эхэлсэн ба уг журмаар⁸¹ франчайз

⁷⁷ Судалгааны дэлгэрэнгүй тайлангийн 1-р бүлэг, хуудас 15-16

⁷⁸ <https://www.franchise.org/faqs/legal/what-is-the-ftc-franchise-rule>

⁷⁹ <https://www.investopedia.com/terms/f/franchise-disclosure-document.asp>

⁸⁰ <https://www.china-briefing.com/news/franchise-china-guide/>

⁸¹ “Франчайзингийн удирдлагын журам” 22-р зүйлд

эрх шилжүүлэхтэй холбоотой баримт бичиг, франчайзийн төлбөрийн хэмжээ, төлбөрийн хэлбэр зэрэг асуудлуудыг зохицуулсан. Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн журамд талуудын гэрээ байгуулахаас өмнөх болон гэрээ дууссаны дараах мэдээллийг ил тод болгох, нууцлахтай холбоотой асуудлыг тусгасан бол, Бүртгэлийн тухай захиргааны журмаар Засгийн газраас франчайзийн зах зээлд хяналт тавих, бүртгэхтэй холбоотой асуудлуудыг тус тус зохицуулсан.

Канад Улсад франчайзийн харилцааг мужийн эрх зүйн харилцааны түвшинд зохицуулдаг ба улсын хэмжээнд нэгдсэн хууль тогтоомж байдаггүй байна. Мужуудын эрх зүйн зохицуулалт үндсэндээ ижил бөгөөд мужийн онцлогоос хамаарч зарим нэг нарийвчилсан заалтуудыг тусгасан байдаг. Тухайлбал, борлуулалтын өмнөх мэдээлэл, шударга хэлцлийн үүрэг, франчайзийн холбоонд нэгдэх эрх, гэрээг цуцлах үед мөрдөх журам зэрэг онцлох харилцаа, талуудын эрх, үүрэг зэргүүдийг онцлон тусгасан.

Франчайзийн зохицуулалт нь франчайзийн харилцааг бүхэлд нь биш, хэсэгчилсэн байдлаар зохицуулж байгаа нь магадгүй, тус бизнес нь өөрөө олон салбарыг хамарч олон чиглэлд хийгддэг, тухайн бизнесээсээ шалтгаалан франчайз шилжүүлэгч /franchiser/-ээс тавигдах нөхцөл нь өөр өөр байдагтай холбоотой гэж зарим судлаачид дүгнэсэн байна.⁸²

Судалгаанд авагдсан Итали, Бразил, Малайз улсуудын хувьд франчайзийн бие даасан хуультай бөгөөд хуулинд нарийвчилсан, тодорхой заалтуудыг оруулснаар франчайзийн үйл ажиллагааг илүү тодорхой болгох, тухайн харилцаанд оролцогч талуудын эрсдэлийг бууруулах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна. Тухайлбал, Малайз Улс 1998 онд, Бразил Улс 2019 онд тус тус Франчайзийн тухай хуулийг баталсан. Итали Улсын хуулинд франчайзийн гэрээний асуудлыг дэлгэрэнгүй хуульчилсан байгаа бол Бразил Улсын хуулинд Франчайзийн системийн мэдэгдлийн /franchise offer circular/ талаар илүү тодорхой тусгасан байна.

Судалгаанаас үзэхэд, франчайзийн хуулийн хариуцлагын хэлбэр нь хууль зөрчсөн тохиолдолд Засгийн газрын эрх бүхий байгууллагаас хуулийн хариуцлага тооцох ба гэрээг зөрчсөн тохиолдолд гэрээнд заасны дагуу арга хэмжээ авдаг байна. Эрх зүйн орчны хүрээнд нийтлэг байдлаар зохицуулсан гол зохицуулалт нь франчайзийн системийн үндсэн баримт бичиг болох Франчайзийн гэрээ /franchising contract/, Франчайзийн системийн мэдэгдэл /franchise offer circular/-тэй холбоотой зохицуулалтууд байна.

Судалгаанд авагдсан орнуудын эрх зүйн зохицуулалттай холбоотой онцлох туршлагуудыг хүснэгтээр хураангуйлан танилцуулж байна.

(Мэдээллийн дэлгэрэнгүйг судалгааны хэсгээс үзнэ үү)

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

⁸² Д. Байгалмаа, Г. Гэрэл, “ Гадаадын зарим орны франчайзийн хуулийн давуу болон сул талууд” харьцуулсан судалгаа. УИХТГ, Судалгааны төв, СТ-13/223

Хүснэгт 1. Судалгаанд авагдсан орнуудын франчайзингийн эрх зүйн орчны зарим мэдээлэл

ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ	КАНАД	ХЯТАД	ИТАЛИ	БРАЗИЛ	МАЛАЙЗ
Эрх зүйн акт	Мужийн хуулиар зохицуулдаг. Франчайзингийн тухай хууль, Franchises act, 9 бүлэг 22 зүйлтэй. Бритиш Колумб, Альберта, Манитоба, Онтарио, Принс Эдвардын арал, Нью Брунсвик мужууд бие даасан франчайзийн хуультай.	Тусгайлан хууль, холбогдох журмуудаар зохицуулдаг. Үүнд: Франчайзингийн тухай хууль 1997 -Франчайзингийн удирдлагын журам (2007/485) -Франчайзийн бүртгэлийн тухай захиргааны журам (2011) -Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн тухай захиргааны журам (2012)	Тусгайлан хууль, холбогдох журмуудаар зохицуулдаг. Үүнд -Франчайзийн тухай хууль (2004/129). Хууль нь 9 зүйлтэй -Франчайзийн журам (2005/204)	Тусгайлан хуулиар зохицуулдаг. -Brazilian Franchise Law, №13.966/26, 2019	Тусгайлан хуулиар зохицуулдаг. 1998 онд Франчайзийн тухай хуулийг баталж 2012 онд хуульд (нэмэлт өөрчлөлт) оруулсан. (Franchises act) Тус хууль 8 бүлэг 61 зүйлтэй.
Франчайзийн хуулийг зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлага	Хамтын хариуцлага -хуулийн заалтыг хамтдаа зөрчсөн гэж үзсэн хүмүүс хариуцлагыг хамт хүлээнэ. Гэрээг цуцлах. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн буруугаас гэрээг цуцлах тохиолдолд франчайз хүлээн авагч талд цуцлах тухай мэдэгдлийг хүргүүлснээс хойш 30 хоногийн дотор франчайзийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй цэвэр алдагдлыг нөхөн олгох ёстой.	Гэрээг зөрчсөн тохиолдолд: -торгох цуцлахаар -гэрээг цуцлуулсан..	Франчайзийн тухай хуулийн 8-р зүйлд зааснаар гэрээг цуцлах. "хэрэв талууд хуурамч мэдээдэл, баримт бичиг гарган танилцуулсан бол, франчайз хүлээн авагч нь гэрээг цуцалж болох ба учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлнэ."	Хариуцлагын тогтолцоог тусгагүй. Хуулийн 7.§1-т "Франчайзийн гэрээтэй холбоотой маргааныг шийдвэрлүүлэхээр талууд арбитраж хандаж шүүхэд болно" гэж заасан.	Торгох - аж ахуйн нэгж байууллага бол 250,000 RM-ээс хэтрэхгүй торгууль, давтан үйлдсэн тохиолдолд 500,000 RM-ээс хэтрэхгүй торгууль; -иргэн бол 100,000 RM -ээс хэтрэхгүй торгууль, давтан үйлдсэн бол 250,000 RM -ээс хэтрэхгүй торгууль. Хуулийн 39 дүгээр зүйлд заасны дагуу: -франчайзийн гэрээг хүчингүй болгох; -франчайз эрх шилжүүлэгч франчайз хүлээн авагчаас авсан төлбөрийг буцааж өгөх; -шинээр франчайзийн гэрээ байгуулах, эзэмшигч томилохыг хориглох.

<p>Франчайзийн гэрээнд тавигдах шаардлагууд</p>	<p>-Франчайзийн төлбөрийн хэмжээ, хэлбэр, нөхцлүүд -Франчайз хүлээн авагчид оюуны өмчийн эрх олгох, -Франчайз эрх шилжүүлэгчийн зүгээс үзүүлэх дэмжлэг, талуудын эрх, үүрэг, хариуцлага -Франчайзийн хугацаа ба хугацааг сунгах нөхцөл, -Франчайзийг цуцлах нөхцөл, дууссаны дараах шаардлага, үйл ажиллагаа явуулах нутаг дэвсгэр, зар сурталчилгаа, маркетингийн үүрэг хариуцлага, дизайны ба засварын ажил -даатгал, нөхөн төлбөр, осол гамшгийн үед хэрхэх талаар заасан байна.</p>	<p>-Франчайзийн гэрээг бичгээр байгуулна. -Зайлшгүй тусгах ёстой 11 зүйлийн шаардлагыг тусгасан. -Франчайз хүлээн авагч нь гэрээг дангаараа цуцлах асуудлыг заавал тусгах.</p>	<p>-Франчайзийн гэрээг бичгээр хийх -Франчайз эрх нь шилжүүлэгч мөргөшсөн бизнесийн загвартай байх, -Зайлшгүй тусгах ёстой 7 зүйлийн шаардлагыг тавьсан.</p>	<p>-Франчайзийн гэрээ нь зөвхөн Португал хэл дээр бичигдэх, -Олон улсын Франчайзингийн гэрээг Португал хэл дээр бичих, эсхүл баталгаажсан Португал хэлний орчуулгатай байх</p>	<p>Франчайзийн гэрээнд дараах асуудлуудыг тусгах: Талуудын стандартын дагуу ажиллах үүргүүд; Франчайзийн гэрээний үргэлжлэх хугацаа, гэрээг анхны төлбөрийн нөхцөл; төлөвлөсөн нутаг дэвсгэрийн онцлог; зар сурталчилгаа, маркетингийн үүрэг; Франчайз хүлээн авагчид патент болон оюуны өмчийн эрхийг олгосон байх; даатгалын шаардлага.</p>
<p>FDD Франчайзерын нөхцөлүүдийг тодорхойлсон баримт бичиг</p>	<p>FDD баримт бичигт мэдээллийг задруулахгүй байхыг заахаас гадна, үйл ажиллагаа явуулах газар нутаг, Франчайз эрх шилжүүлэгчийн тогтоосон төлбөр, Франчайз хүлээн авагч Франчайз худалдан авах шийдвэрт нөлөөлж Франчайз шаардлагатай бүх баримт бичгүүд багтана.</p>	<p>“Франчайзингийн удирдлагын журам”-ын “Нээлттэй баримт бичиг” гэдэг гуравдугаар бүлгийн 21 дүгээр зүйлд “Франчайз эрх шилжүүлэгч нь Франчайзийн гэрээ байгуулахаас 30-аас доошгүй өдрийн өмнө Франчайз хүлээн авагчид журмын 22 дугаар зүйлд заасан нээлттэй баримт бичгийг бичгээр мөн гэрээний загварыг бичгээр гарган өгч танилцуулах үүрэгтэй.” гэж заасан.</p>	<p>Франчайз эрх шилжүүлэгчийн 6 үүргийг нээлттэй баримт бичигт тусгасан. Мөн нээлттэй баримт бичигт гурван жилийн шүүх, арбитртай холбоотой тодорхойлолтыг хавсаргах, Франчайз хүлээн авагчийг үнэн зөв мэдээллээр хангахыг үүрэгжүүлсэн.</p>	<p>Франчайз эрх шилжүүлэгч нь Франчайз хүлээн авагчийг Франчайзийн мэдэгдэл /FOC/-ээр хангах ба энэхүү мэдэгдэл нь тодорхой, ойлгомжтой, байх ба хуульд заасан заагаад 23 нөхцөлийг тусгасан байна.</p>	<p>Франчайз эрх шилжүүлэгч гэрээнд гарын үсэг зурахаасаа өмнө мэдээллийг тодруулахад шаардагдах 14 хоногийн хугацаа өгөх ёстой. Хэрэв Франчайз эрх шилжүүлэгч гэрээнд томоохон өөрчлөлт оруулахыг хүсвэл Франчайз хүлээн авагч нь гарын үсэг зурахаасаа өмнө гэрээг хянаж үзэхэд 7 хоногийн хугацааг өгөх гэх мэт</p>

Франчайзийн төрөл, хэмжээ, төлбөр, хэлбэр	Гэрээнд франчайзийн төлбөр, франчайз ашигласны хураамж болон бусад нэмэлт зардлын талаар нарийвчлан тодорхойлсон байна. Франчайз эрх шилжүүлэгчид төлөх төлбөрийн хугацаа хэтэрсэн тохиолдолд шимтгэл төлөх хуваарь мөн орсон байна. Франчайзингийн эхний төлбөр 5000-75000 долларын хооронд ихэвчлэн хэлбэлздэг. Явцын роялти төлбөр нийт борлуулалтын 0-20 хувьтай тэнцдэг.	Франчайзингийн 11.3-т "франчайзийн төлбөрийн хэмжээ, төлбөрийн хэлбэрийг заана"	-Хуулийн 3.4.1-т "франчайзийн үйл ажиллагааг эхлэхээс өмнө франчайз хүлээн авагчийн төлөх төлбөр анхны хөрөнгө оруулалтын нийт хэмжээ"	Хуулийн 2.9-т "франчайз авагчаас франчайз эрх шилжүүлэгч болон 3-дагч эдгээдэд төлөх хугацаатай төлбөрүүд болон бусад төлбөр тооцооны тухай мэдээллийг тооцоололд үндэслэн тус тусад нь нарийвчлан тодорхой заана"	Франчайзийн тухай хуульд төлбөр төлөхтэй холбоотой тодорхой зохицуулалт байхгүй бөгөөд талууд дараах зүйлсээс зайлсхийх ёстой гэсэн ерөнхий заалт байдаг. Үүнд: Төлбөр, хураамжийг үндэслэлгүй тогтоох, хэт өндрөөр үнэлэх; нэг талд давуу эрх олгохгүй байх, гэх мэт; Хэрэв төлбөр хураамж нь үндэслэлгүй өндөр байвал улсын бүртгэгч гэрээг батлахаас өмнө франчайз хүлээн авагчаас нэмэлт мэдээлэл, тайлбар гаргуулан авах эрхтэй.
---	---	---	--	--	---

Түлхүүр үг: Франчайзинг, Франчайзинг бизнес, Франчайз эрх шилжүүлэгч, Франчайз эрх хүлээн авагч, Франчайзийн гэрээ

Keywords: Franchising, Business format franchise, franchisor, franchisee, franchising contract

СУДАЛГААНЫ ХЭСЭГ**БҮЛЭГ I. ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ТӨРЛҮҮД БА ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ, ЭРХ ЗҮЙН
ЗОХИЦУУЛАЛТ****ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ**

Франчайзинг- гэдэг нь нэг талаас франчайз шилжүүлэгч тал, нөгөө талаас франчайз хүлээн авагч талууд харилцан тохиролцож, тодорхой төлбөрийн нөхцөлтэйгээр бизнесийн эрх, түүнийг эрхлэн явуулахтай холбоотой бизнес моделийг шилжүүлэхтэй холбоотой харилцааг хэлнэ. Өөрөөр хэлбэл, франчайзераас франчайзид бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний барааны тэмдэгт буюу брэнд нэрээ ашиглуулан бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах буцалтгүй эрх буюу лиценз олгож буй хэлбэр юм.

Энгийн үгээр, франчайзинг гэдэг бол барааны тэмдэгт болон тогтож төлөвшсөн бизнесээ “түрээслүүлэх” үйл ажиллагаа. Франчайз гэдэг нь франчайзерийн шаардлагад нийцүүлэн тухайн бизнесийг эрхлэн явуулахтай холбоотой нөхцөл, талуудын харилцааны асуудлыг бүхэлд нь тодорхойлсон систем юм.

Франчайзингийн үндсэн шинж нь нэг талаас бараа үйлчилгээний зах зээл дээр тод имиж, нэр хүндийг олж авсан компани франчайз хүлээн авагчид бусдаас ялгарах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, барааны тэмдэгт, загвар, бизнесийн технологи болон тухайн бараа, үйлчилгээний зах зээл дэх байр суурийг тогтвортой хадгалах, өсгөхөд чиглэсэн мэдээллийг шилжүүлэхэд оршино. Иймд эрх шилжүүлж буй компанийн зүгээс тухайн бизнесийг хөл дээр нь босгох, зах зээлд байр сууриа олоход нь техникийн болон зөвлөх үйлчилгээний дэмжлэг тусалцаа үзүүлж ажиллах шаардлагатай болдог.

Франчайзингийн системд дараах асуудлуудыг чухалчлан авч үздэг.

- Франчайзер өөрийн барааны тэмдэгт, ноу-хау ашиглуулсны төлөө төлбөр авах ба түүхий эд, бусад шаардлагатай орц материалаар хангах, ажилтнуудыг сургаж дадлагажуулах үүрэг хүлээнэ.
- Франчайзий нь франчайзерийн боловсруулсан схемээр бизнес эрхлэх эрхийг худалдан авч төлбөр (шимтгэл) төлөх ба тухайн бизнесийг эхлүүлэх, үйлдвэрлэл үйлчилгээ явуулах, цаашид хэвийн авч явахтай холбоотой зардлаа хариуцна.
- *Эхлэлтийн төлбөр* (нэг удаагийн)- гэдэг нь франчайз худалдан авахад нэг удаа төлөх эхлэлтийн төлбөр юм. Эхлэлтийн төлбөрийг үйл ажиллагаа эхлүүлэх нийт зардлын 9-11%-иар тогтоодог жишиг байна. Энэхүү төлбөрт бизнесийн ном (бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний зааварчилгаа), брэндийн ном (брендийн загвар, хийц, реклам суртчилгааны журам), хүний нөөцийн сургалт, удирдлагын заавар, борлуулалт-худалдааны аргачлал, бүтээгдэхүүний технологи болон рецепт, нягтлан бодох бүртгэл, тайлагналын гарын авлага зэрэг заавар, зааварчилгаануудын үнэ орно.
- *Роялти*-гэж франчайзерын барааны тэмдэгт, патент болон оюуны өмчийн бусад эрхийг ашигласны төлөө сар бүр төлөх төлбөрийг хэлнэ. Роялти төлбөрийн хэмжээ нь ойролцоогоор борлуулалтын нийт орлогын 2-6%, эсхүл тогтмол хэмжээтэй байж болно.

ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ГЭРЭЭ

Франчайз шилжүүлэхтэй холбоотой асуудлыг талууд гэрээгээр харилцан тохиролцоно. Гэрээнд франчайз ашиглалтын төлбөрийн хэлбэр, хэмжээг зайлшгүй тусгах ба энэ нь тодорхой хугацаанд нэг удаа төлөх, борлуулалтын хувиар төлөх, тогтмол хэмжээгээр төлөх аль нэгэн хэлбэртэй байж болно. Гэрээгээр франчайзер төлбөр авахгүй байхаар тохирч болох ба энэ тохиолдолд франчайз хүлээн авагч нь франчайзераас тодорхой хэмжээний бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах үүрэгтэй байхаар гэрээнд тусгаж болно.

Гэрээнд түүнчлэн барааны тэмдэгт, бренд нэрийг ашиглахтай холбоотой нөхцлийг тодорхой

Гэрээнд түүнчлэн барааны тэмдэгт, бренд нэрийг ашиглахтай холбоотой нөхцлийг тодорхой зааж өгнө. Жишээ нь, франчайз хүлээн авагч нь тодорхой салбарт брэнд нэрийг ашиглах эрхтэй бөгөөд франчайзераас тавьсан стандарт шаардлагад нийцүүлэн дэлгүүр, үйлчилгээний байгууламжаа тоноглох үүрэгтэй гэх мэт.

НЭР ТОМЬЁОНЫ ТАЙЛБАР

Франчайз: франчайз эрх эзэмшигч, франчайз хүлээн авагч хоёрын хоорондын гэрээний харилцааг илэрхийлдэг, франчайзийн хяналт, дэмжлэг, барааны тэмдэг, төлбөрийн нөхцөлийг агуулсан лиценз юм.

Франчайз эрх шилжүүлэгч-Franchisor: барааны тэмдэг, худалдааны тэмдгээ ашиглуулж, уг бизнесийн эрхийг франчайз хүлээн авагчид шилжүүлж буй хувь хүн эсвэл компани.

Франчайз хүлээн авагч-Franchisee: франчайз эзэмшигчийн барааны болон худалдааны тэмдгийг ашиглан бизнес эрхлэх эрх авсан хувь хүн эсвэл компани.

Франчайзинг: төлбөр төлж барааны тэмдэг болон худалдааны тэмдгийн лиценз аваад, франчайз эрх шилжүүлэгчийн хяналт, дэмжлэгтэйгээр уг бизнесийг эрхлэх, бизнесээ өргөтгөх арга.

Франчайзын гэрээ: талуудын харилцаа, эрх үүрэг, шаардлагыг тодорхойлсон, франчайзер, франчайз эрх эзэмшигч хоёрын хооронд хуулийн дагуу байгуулсан гэрээ.

ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ТӨРЛҮҮД

Түгээмэл хэрэглэгддэг дараах 3 төрлийн үндсэн франчайзинг байдаг.⁸³ Үүнд:

- Үйлдвэрлэлийн франчайзинг (Manufacturing franchise)
- Бүтээгдэхүүн/ түгээлтийн франчайзинг (Product franchise, or Single operator franchise)
- Бизнесийн форматтай франчайзинг (Business format franchise)

Үйлдвэрлэлийн франчайзинг	Бүтээгдэхүүн/ түгээлтийн франчайзинг	Бизнесийн форматтай франчайзинг
Үйлдвэрлэлийн франчайз гэж эрх шилжүүлэгч буюу франчайзерын олгосон эрхийн дагуу тодорхой бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, борлуулахад чиглэдэг бөгөөд франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид өөрийн барааны тэмдгээр бараа бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, худалдан борлуулах зөвшөөрөл олгодог.	Франчайз эрх шилжүүлэгчийн (Franchisor) үйлдвэрлэж буй бүтээгдэхүүн, барааны тэмдгээр тэмдэглэсэн бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан борлуулах эрхийг бүтээгдэхүүн түгээлтийн франчайзинг гэнэ. Бүтээгдэхүүнийг бизнесийн формат, сургалт, дэмжлэг дагалдах боловч нарийвчилсан зааварчилгаа болон хориог гэрээгээр тогтоодоггүй тул франчайз хүлээн авагч (franchisee) нь бизнесийн үйл ажиллагааг харьцангуй бие даасан байдлаар явуулах боломжтой байдаг. Гэхдээ бүтээгдэхүүний франчайз хүлээн авагч нь зөвхөн тус компанийн бүтээгдэхүүнийг зарж борлуулах, өрсөлдөгч компаний бүтээгдэхүүнийг зарж түгээхгүй байх гэсэн шаардлагууд тавигддаг. Шилжүүлж буй үндсэн эрх нь франчайзерын барааны тэмдгийг ашиглах эрх учраас франчайз эрх эзэмшигчийн зүгээс бөөний болон жижиглэнгийн худалдааг явуулахдаа тасралтгүй эргэх холбоотой ажиллах шаардлагатай. Франчайз хүлээн авагч нь брэндийн нэр хүнд, бүтээгдэхүүний таних тэмдгийг ашиглаж байгаагийн хувьд хураамж төлдөг.	Бизнесийн форматтай франчайз хүлээн авагч нь брэндийн нэр болон бүтээгдэхүүний шошгыг ашиглаад зогсохгүй бизнесийн үйл ажиллагааны системийн бүхлээр нь ашиглан бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хэрэглэгчид хүргэдэг. Франчайз эрх шилжүүлэгч нь бизнес эрхлэгчийн нөөц боломжийг ашиглан өөрийн брэндийн хүрээг тэлэх зорилготой бөгөөд брэндийн нэр хүнд, бүтээгдэхүүн үйлчилгээний чанарыг алдахгүйн тулд бизнесийн бүхий л үйл ажиллагаанд нарийвчилсан төлөвлөгөөний дагуу салбар нээгдэхийн өмнөх болон дараах сургалт, шаардлагатай дэмжлэгээр хангах үүрэгтэй. Энэ төрлийн франчайзингийн ашигтай тал нь франчайз хүлээн авагч нь хэзээ ч сургалт зөвлөгөө, дэмжлэг авах боломжтой байдаг тул бизнесээ амжилттай явуулахад нь дөхөм болдог.

ФРАНЧАЙЗИНГИЙН БУСАД ТӨРЛҮҮД

Менежментийн франчайзинг (Management franchise)

Франчайз эрх эзэмшигч нь өөрийн карьер, ажлын туршлага дээрээ тулгуурлан удирдлагын мэргэжилтэн хийх, бизнесийн формат болон үйл ажиллагаанд зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг. Мөн чадварлаг хүмүүсийг ажилд авч, сургах, бизнест хяналт тавих зэргээр ажиллана. Энэ төрлийн франчайзингид ихэвчлэн зуучлалын үйлчилгээ, зардлын менежментийн үйлчилгээ, цэвэрлэгээ, ажилд зуучлах, спорт заал, жижиглэнгийн худалдаа гэх мэт бизнесийн төрлүүд хамаарна.

Хөрөнгө оруулалтын франчайзинг (Investment franchise)

Их хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардлагатай зочид буудлын цогцолбор, дээд зэрэглэлийн ресторан гэх мэт том хэмжээний төслүүдэд ашиглагддаг. Франчайз хүлээн авагч нь нэг бол өөрөө удирдлагын багийг ажиллуулж, эсвэл франчайз эрх шилжүүлэгчид үйл ажиллагааг нь даатган хөрөнгө оруулалтаасаа өгөөж хүртдэг.

⁸³ <https://fantasticfranchise.com/blog/3-basic-types-of-franchise-systems/>

Ажлын франчайзинг (Job franchise)

Энэ нь голдуу гэрээс ажиллах боломжтой, эсвэл бага хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардагддаг, ганцаарчлан ажиллах боломжтой жижиг бизнест ашиглагддаг франчайзингийн төрөл юм. Франчайз хүлээн авагч нь ихэвчлэн багахан хэмжээний тоног төхөөрөмж худалдан авах ба бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нөөц нь хязгаарлагдмал байдаг. Жишээлбэл аялал жуулчлалын агентлаг, кофе зардаг ачааны машин, зүлэг арчлах үйлчилгээ, бохирын усны цэвэрлэгээ, гар утасны дагалдах хэрэгсэл болон засвар, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ, усан сангийн арчилгаа, байгууллагын тэмдэглэлт үйл явдлыг төлөвлөх, хүүхдэд үзүүлэх үйлчилгээ гэх зэрэг нь ажлын франчайзингад багтдаг.

Хөрвөх франчайзинг (Conversion Franchise)

Ямар нэгэн чиглэлээр бизнес эрхэлдэг компани тухай салбартаа олонд танигдсан брэндийн франчайзинг руу шилжихийг хэлнэ. Ингэснээр франчайз хүлээн авагч нь брэндийн нэр, маркетинг болон сурталчилгааны программ, сургалтын систем болон хэрэглэгчдэд үйлчлэх стандартыг ашиглах боломжтой болж ашиг орлогоо нэмэгдүүлж чадах юм. Нэгэнт үйл ажиллагаа явуулж байсан бизнес тул франчайз эрх шилжүүлэгч нь маш богино хугацаанд роялти хураан авах, мөн дахин салбар нээх боломжтой болдог. Хөрвүүлэх франчайзингийг өргөн ашигладаг салбарууд нь үл хөдлөх хөрөнгийн зуучлагч, цэцэгчин, мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлдэг компаниуд, сантехникч, цахилгаанчин, агааржуулагч гэх мэт (FranchiseCity).

Франчайзингийн гэрээний төрлүүд (Classification of franchising agreements)

Бизнес эрхлэгчдэд зориулсан олон янзын франчайзингийн хэлэлцээрийн хувилбарууд байдаг.⁸⁴ Үүнд:

- Нэг нэгжтэй франчайз (Single unit franchise)
- Олон нэгжтэй франчайз (Multi-unit franchise)
- Бүс нутгийг хөгжүүлэх франчайз (Area development franchise)
- Мастер франчайз (Master franchise)

Эдгээр тохиролцооны хувилбаруудаас жишээ нь, мастер франчайз эрх хүлээн авагч нь өөрийн эзэмшилд хэд хэдэн салбарыг нээн үйл ажиллагаа явуулах эрхтэй болоод зогсохгүй тухайн бүс нутагт франчайзинг нээх эрхийг өөр бизнес эрхлэгчид зарж болдогоруу давуу талтай. Мастер франчайз эрх шилжүүлэгч нь сургалт, зөвлөгөө өгөх, дэмжлэг үзүүлэх, шимтгэл болон роялтиг хураан авах эрхтэй байдаг.

Дистрибьютор болон лицензийн эрх франчайзингаас юугаараа ялгаатай вэ?

Дистрибьютор ба Франчайзингийн ялгаа	Лиценз ба Франчайзингийн ялгаа
Дистрибьютор нь орон нутгийн зах зээл болон хэрэглэгчдээ сайн мэддэг, нийлүүлэгч, үйлдвэрлэгчдээс гадна олон компаниудтай бизнесийн харилцаатай байдаг. Франчайз эрх эзэмшигчийн адил нийлүүлэгч, үйлдвэрлэгчдээс гэрээний дагуу тусламж, сургалт хүлээн авахгүй байж болно. Зарим дистрибьюторын гэрээ франчайзтай төстэй байдаг. Бизнесээ хэрхэн явуулах тал дээр маш их эрх чөлөөтэй байгаа франчайз хүлээн авагч нь бие даасан дистрибьютортой нэлээд төстэй. Нийлүүлэгч болон үйлдвэрлэгчийн хатуу хяналтанд байгаа дистрибьютор франчайзтай төстэй болж эхэлдэг. Дистрибьютор зөвхөн тухайн барааг худалдаж аваад үнэ нэмж зардаг ⁸⁵ .	Лиценз гэдэг нь тодорхой нэг барааны тэмдгийг ашиглах эрхийг төлбөр төлж авахыг хэлнэ. Франчайзаас ялгаатай нь франчайзерын зүгээс франчайз эрх эзэмшигчийн үйл ажиллагаанд хяналт тавихад ихээхэн анхаарах ба бизнесийн үйл ажиллагаанд нөлөөлөхөөс илүүтэйгээр лиценз ашиглалтыг шалгаж, төлбөр хураамж авах сонирхолтой байдаг.

⁸⁴ <https://www.thefranchisebuilders.com/2013/09/20/types-franchise-agreements/>

⁸⁵ Н.Учрал: Монголыг гадаад ертөнцтэй холбох гүүр нь Франчайзинг

ОЛОН УЛСЫН ФРАНЧАЙЗИНГ

Олон Улсын Франчайзийн холбоо (IFA)-ноос гаргасан мэдээллээр, 2021 оны байдлаар нийт франчайз эрхлэгчдийн тоо 780,188 буюу өмнөх жилээс 3.5 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.⁸⁶ Франчайзийн салбарт хөдөлмөр эрхлэгчдийн тоо 8,252,929 болсон нь өмнөх оноос 10.2 хувиар өссөн байна. Мөн 2021 оны байдлаар 780 тэрбум долларын үр дүнтэй (output) ажиллаад байна. Олон улсын Франчайзингийн холбоо болон АНУ-ын Жижиг дунд бизнесийн холбооны тайланд дурдсанаар Даваагаас Баасан гариг хүртэлх ажлын таван өдөр, 8 минут тутамд шинэ франчайзингийн бизнесүүдээ нээдэг бөгөөд тэдгээрийн гэрээний дундаж хугацаа 10 жил байдаг тухай ЛокалВокс сайт дурджээ.

Хүснэгт 2. 2017-2020 оны франчайз бизнесийн эдийн засгийн үзүүлэлт

Franchise Business Economic outlook:2017-2021 (Франчайзийн бизнес-эдий засгийн тойм)

	2017	2018	2019	2020	2021
Шинээр байгуулагдсан (өөрчлөлт %-уар) Establishments Percentage change	748,752	760,476	773,603	753,770	780,188
Ажиллагсдын тоо Employment Percentage change	7,975,179	8,207,599	8,434,090	7,491,456	8,242,929
Орлого %-уар Outputs (\$billions) Percentage change	\$720.4	\$760.3	\$787.5	\$670.0	\$780.0
ДНБ %-уар GDP (\$billions) Percentage change	\$427.5	\$452.1	\$473.4	\$446.3	\$477.4

Олон улсын франчайзийн холбооноос гаргасан франчайзингийн эдийн засгийн төлөв байдлын судалгаанаас үзвэл, франчайз бизнес эрхлэгчдийн тоо, ажиллагсдын тоо болон үйлдвэрлэлийн хэмжээ гэсэн 3 үзүүлэлт цар тахлын улмаас 2020 оноос эхлэн зарим салбарын хувьд бага зэрэг буурсан ч гэлээ зарим салбарын хувьд ашиг хүртэн салбартаа илүү тэлэлтийг хийсэн байна. Жишээ нь “Commercial& Residential services” буюу арилжаа ба орон сууцны үйлчилгээний салбарыг хамгийн ашигтай ажилласан франчайзийн салбараар нэрлэсэн байна. Учир нь цар тахлын үед ихэнх хүмүүс гэртээ байгаа тул барилга орон сууцны засвар, цэвэрлэгээний үйлчилгээ эрэлттэй байна. 2021 оны таамаглалаар уг салбарт франчайз бизнес эрхлэгчдийн тоо 3.4 хувиар, ажил эрхлэлтийн тоо 48,000 ажлын байр, үйлдвэрлэлтийн хэмжээний хувьд 53.3 тэрбум ам.долларт хүрэх төлөвтэй байна гэж судлаачид тооцжээ.

⁸⁶ Олон улсын франчайзын холбоо https://www.franchise.org/sites/default/files/2021-02/Economic%20Outlook%202021_web2.pdf

Хүснэгт 3. 2021 оны франчайз бизнесийн эдийн засгийн урьдчилсан төлөв

Franchise Economic Outlook by Industry 2021 Forecast									
	Establishments (Байгууллагын тоо)			Employment (Ажилчид)			Output (\$Billion) (Орлого)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Commercial & residential service	67,226	73,116	75,627	252,803	253,682	301,706	\$45	\$49	\$53
Real State	65,307	6,332	68,657	262,130	245,437	285,820	\$55	\$48	\$60
Retail food, Product & service	155,649	157,538	162,669	1,061,686	1,014,127	115,571	\$118	\$121	\$127
Business Service	106,936	107,789	110,241	650,489	588,475	650,591	\$106	\$93	\$105

Source: International finance association Economic outlook 2021

ОЛОН УЛСЫН ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ГЭРЭЭ БА ГЭРЭЭНИЙ НӨХЦӨЛ

Франчайзинг бизнесийн харилцааг зохицуулах дараах үндсэн 2 баримт бичиг⁸⁷ байна.

- Франчайзторын нөхцөлүүдийг тодорхойлсон баримт бичиг
- Франчайзингийн гэрээ

Франчайз эрх шилжүүлэгчийн нөхцөлүүдийг тодорхойлсон баримт бичиг (FDD)
1960 оноос хойш франчайзинг бизнес хэт эрчимтэй хөгжсөнөөс үүдэн зарим франчайз эрх шилжүүлэгч компаниуд худал сурталчилгаа явуулан, маш муу загварчлагдсан системийг худалдаж байжээ. Үүнээс үүдэн 1968 онд Калифорния муж анхлан франчайзингийн хуулийн төслийг боловсруулжээ. Үүний дараагаар FTC (Federal Trade Commission) буюу Холбооны худалдааны комисс нь 1978 онд франчайзингийн тухай (The Franchise Rule⁸⁸) дүрмийг батлан франчайзоруудыг тавигдах шаардлага, нөхцөлүүдээ тодорхойлсон баримт бичгийг загварчлах, түүнийгээ дагаж мөрдөхийг шаардах болжээ. Үүнийг UFOC (Uniform Franchise Offering Circular) гэж нэрлэдэг байсан ба 2007 оноос FDD (Franchise Disclosure Documents) гэж нэрлэх болсон. Уг багцад нийт 23⁸⁹ баримт бичиг байдаг ба бүрэн эхээр нь доорх холбоосоор үзэх боломжтой.⁹⁰ Үүнд:

1. Франчайз эрх шилжүүлэгч талын мэдээлэл /The Franchisor And Any Parents, Predecessors, And Affiliates/
2. Компанийн туршлага /Business Experience/
3. Шүүхийн шийдвэр Франчайз эрх шилжүүлэгчийн дампуурсан болон шүүхээр орж байсан хэргүүдийн түүх /Litigation/
4. Банкны тайлан /Bankruptcy/
5. Эхэнд авах төлбөр /Initial Fees/
6. Бусад төлбөр /Other Fees/
7. Тооцоолсон анхны хөрөнгө оруулалт /Estimated Initial Investment/

⁸⁷ <https://www.epgdlaw.com/what-is-the-difference-between-franchise-agreements-and-franchise-disclosure-documents/>

⁸⁸ <https://www.franchise.org/faqs/legal/what-is-the-ftc-franchise-rule>

⁸⁹ <https://www.franchise.org/what-information-does-a-franchise-disclosure-document-fdd-contain>

⁹⁰ Franchise rule <https://www.ftc.gov/system/files/documents/plain-language/bus70-franchise-rule-compliance-guide.pdf>

8. Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хязгаарлалт /Restrictions On Sources Of Products And Services/
9. Франчайз хүлээн авагчийн эрх үүрэг /Franchisee's Obligations/
10. Санхүүгийн мэдээлэл /Financing/
11. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн тусламж, сурталчилгаа, компьютерийн систем, сургалт /Franchisor's Assistance, Advertising, Computer Systems, And Training/
12. Байрлал, газар нутаг /Territory/
13. Барааны тэмдэг /Trademarks/
14. Патент, зохиогчийн эрх, хувийн өмчийн мэдээлэл /Patents, Copyrights, And Proprietary Information/
15. Франчайз бизнесийн үйл ажиллагаанд оролцох үүрэг /Obligation To Participate In The Actual Operation Of The Franchise Business/
16. Франчайз хүлээн авагчийн худалдааны хязгаарлалт /Restrictions On What The Franchisee May Sell/
17. Шинэчлэх, цуцлах, шилжүүлэх, маргаан шийдвэрлэх тухай /Renewal, Termination, Transfer, And Dispute Resolution/
18. Олон нийтийн мэдээлэл /Public Figures/
19. Санхүүгийн гүйцэтгэлийн танилцуулга /Financial Performance Representations/
20. Борлуулалт, франчайз хүлээн авагчийн мэдээлэл /Outlets And Franchisee Information/
21. Санхүүгийн тайлан /Financial Statements/
22. Гэрээ /Contracts/
23. Баримт /Receipts/ зэрэг 23 баримт бичиг багтдаг.⁹¹

Франчайзийн гэрээ

Франчайзийн харилцааны эрх зүйн голлох баримт бичиг нь:

- Франчайзийн системийн мэдэгдэл (Franchise Offering Circular)
- Франчайзийн гэрээ (franchising contract)

Франчайзийн системийн мэдэгдэл /FOC/-ийн зорилго нь франчайз шилжүүлэгчийн тухай болон франчайзийн системийн танилцуулга, мөн албан ёсны болгож гарын үсэг зурах ёстой гэрээний тухай мэдээллээр франчайз хүлээн авагчдыг хангах явдал юм.

Франчайзийн системийн мэдэгдэлд нийтлэг байдлаар дараах мэдээллийг багтаадаг. Үүнд:

- франчайз шилжүүлэгч, түүний харьяа компаниуд
- компанийн удирдах ажилтнууд
- франчайзийн системийн үйл ажиллагаа
- франчайзийн туршлага
- франчайзийн эхлэлтийн болон байнгын төлбөр
- шаардлагатай хөрөнгө оруулалт ба худалдан авалт
- нутаг дэвсгэрийн эрх
- франчайз шилжүүлэгч, франчайз хүлээн авагчийн үүрэг
- тухайн франчайзийн системийг ашиглаж байгаа бусад франчайз хүлээн авагчид
- мэдээллийг олгох хугацаа
- бусад шаардлагатай заалт

⁹¹ Disclosure basic BASICS-TRACK-Disclosure-Basics.pdf

Франчайзийн гэрээгээр эрх шилжүүлэгч нь өөрийн фирмийн нэр, бараа буюу ажил, үйлчилгээний тэмдэг, бүтээгдэхүүний загвар, баглаа, боодол, түүнчлэн ажил хэргийн удирдлагын тогтолцоо, төлөвлөлт, харилцаа холбоо, бараа бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээ олж авах үндсэн чиглэл зэрэг эдийн бус хөрөнгийг ашиглуулахаар тогтоосон журмаар бүрдүүлсэн лицензийг эрх хүлээн авагчид олгох, эрх хүлээн авагч нь эрх шилжүүлэгчийн боловсруулсан тогтолцоо, хамтын ажиллагааны хөтөлбөрийн дагуу үйл ажиллагаа явуулж, түүнд зохих шагнал, хураамж, эсхүл орлогын тодорхой хувийг төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.⁹²

Франчайзийн гэрээнд Франчайз шилжүүлэгчийн үүрэг нилээд чухал байдаг. Ерөнхийдөө гэрээнд дараах заалтууд зайлшгүй тусгагдсан байна. Үүнд:

- Франчайз шилжүүлэгчийн эрх үүрэг
- Франчайз хүлээн авагчийн эрх үүрэг
- Франчайз авагчид шилжүүлсэн эрх, онцгой эрх, хөнгөлөлт
- Франчайз хүлээн авагчаас төлөх төлбөр
- Гэрээний үргэлжлэх хугацаа
- Гэрээг сунгах үндэслэл
- Франчайзийн үйл ажиллагаанд нэгдэн орох зорилгоор хийсэн хөрөнгө оруулалтыг эргэн төлөгдөхөд хангалттай байх
- Франчайз хүлээн авагчийн санаачлагаар Франчайзаа худалдах буюу шилжүүлэх, энэ тохиолдолд гэрээг Франчайз шилжүүлэгчийн санаачилгаар битүүмжлэх эрхийн талаарх заалт
- Франчайзийг ашиглах тухай заалт
- Франчайзийн тогтолцоонд Франчайз шилжүүлэгчийн зүгээс өөрчлөлт хийх, шинэлэг арга нэвтрүүлэх эрх
- Гэрээг цуцлах нөхцөлүүд
- Гэрээг цуцласны дараа Франчайз шилжүүлэгчийн буюу бусад өмчлөгчийн мэдэлд буй оюуны болон бусад хөрөнгийг шилжүүлэх тухай заалт

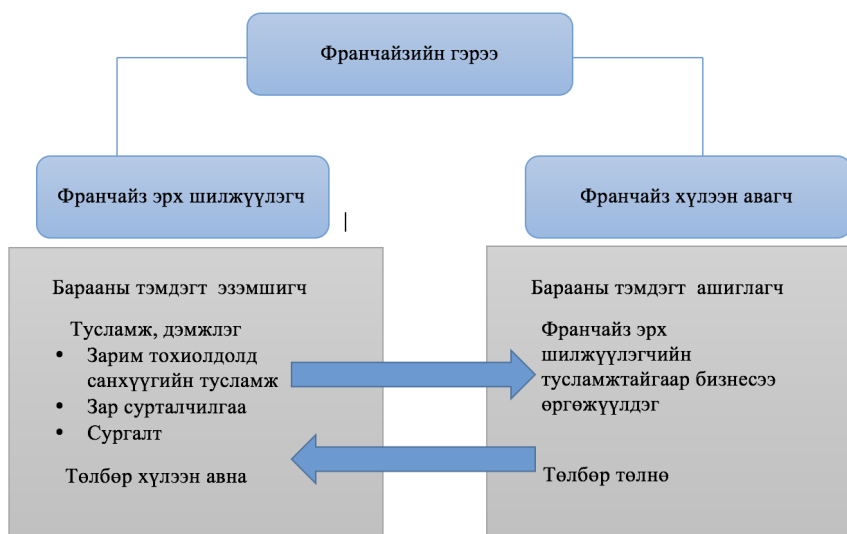
Франчайзийн гэрээний үндсэн зарчим бол эрх шилжүүлэгчийн ноу хау-г (know-how) эрх хүлээн авагчийн хөрөнгө мөнгөтэй уялдуулж шилжүүлэхэд оршино. Франчайзлагдсан систем гэдэг нь бараа худалдах, үйлчилгээ үзүүлэхэд ашиглагдах нэг буюу хэд хэдэн барааны тэмдэг, хуулийн этгээдийн нэр, бүтээгдэхүүний загвар, шинэ бүтээл, зохиогчийн эрхээр хамгаалагдсан бүтээлүүд, ноу хау, бизнесийн нууцад хамаарах оюуны өмчийн систем юм. Энэ утгаараа оюуны өмчтэй зайлшгүй холбогддог бөгөөд франчайзинг нь бүхэлдээ оюуны өмчийг ашиглах хэлбэр байдаг.⁹³

Франчайзийн гэрээнд:

- Оюуны өмчид харьяалагдах зүйлс буюу шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загвар, барааны тэмдэг, аж ахуйн нэгжийн нэр, үйлчилгээний тэмдэг зэрэг үйлдвэрлэлийн эрхүүд.
- Худалдааны эрх буюу хууль ёсны дагуу үйлдвэрлэсэн зүйлсээ зарж борлуулах эрх.
- Бизнес систем буюу тухайн барааг үйлдвэрлэх, боловсруулах болон үйлчилгээ үзүүлэх тогтсон арга, хадгалах систем, удирдлагын систем, нягтлан бодох бүртгэлийн нэгдсэн систем, эд хөрөнгийн хяналт болон худалдаа үйлчилгээний нэгдмэл бодлого гэх мэт зүйлсийг багтаадаг байна.

⁹² Монгол Улсын Иргэний хуулийн 333.1 дэх заалт

⁹³ <https://www.globalnegotiator.com/en/international-franchise-contract-template>

Эх сурвалж: *Franchising: Hybrid organisational arrangement for firm growth and national development*

Франчайзийн гэрээнд франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагч талуудын эрх үүргийг нарийвчлан зааж өгөх шаардлагатай.⁹⁴ Үүнд:

- Гэрээ байгуулах талууд;
- Нэр томьёоны тодорхойлолт;
- Франчайзинг систем – бүтээгдэхүүн болон брэнд нэрийг ашиглах;
- Барааны тэмдгийн стандарт болон шаардлага;
- Бүтээгдэхүүн болон үйл ажиллагааны стандарт болон шаардлага;
- Ажилтан болон хяналтын стандарт, түүнд тавих шаардлага;
- Хамрагдах газар нутаг;
- Талуудын эрх үүрэг: стандарт, үйл ажиллагаа, сургалт, зааварчилгаа,
- Сурталчилгаа гэх мэт;
- Франчайзийн хугацаа болон хугацааг сунгах;
- Франчайз эзэмшигчээс франчайзорт төлөх шимтгэл;
- Франчайзингийг зогсоох эсвэл шилжүүлэх эрх;
- Маргаан шийдвэрлэх;
- Зөрчлийг шийдвэрлэх болон гэрээг цуцлах;
- Гэрээг дуусгавар болгосны дараах үүрэг;
- Ерөнхий нөхцөл.

Зарим тохиолдолд хуулинд заасан эдгээр эрх үүргүүдээр хязгаарлагдахгүй, талууд харилцан зөвшилцсөний үндсэн дээр гэрээнд нэмэлтээр эрх үүргүүдийг тусгаж болдог.

Олон улсын Франчайзийн эрх зүйн зохицуулалт

Олон Улсын франчайзийн зохицуулалт нь тухайн улсын хуулинд тодорхой тусгагдаагүй тохиолдолд олон улсын худалдаанд нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчмуудаар

⁹⁴ <https://www.franchisedirect.ie/information/the-franchisees-rights-and-responsibilities>

зохицуулагдана.⁹⁵ Олон улсын зохицуулалт нь өөр өөр орнуудад, франчайз шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагч талуудын аль аль талд давуу эрх олгох, эсхүл сул тал үүсгэхгүй байхад чиглэгдэнэ. Өөрөөр хэлбэл, аливаа улсын хууль тогтоомжийн онцлогоос зайлсхийж, маргаан гарсан тохиолдолд, эсхүл тухайн улсын хуулинд заагаагүй зохицуулалтын шинжтэй маргаан гарсан тохиолдолд олон улсын зохицуулалтын журмаар шийддэг байна. Жишээ нь Олон улсын худалдааны гэрээ (International Commercial Contracts) Unidroit Principles⁹⁶-ний зарчмуудыг дурдаж болно. UNIDROIT бол Засгийн газар хоорондын байгууллага бөгөөд олон улсын эрх зүйг (Private law) нэгдсэн дүрэм журам, олон улсын конвенц, загвар хууль, чиглэл гаргах замаар нэгтгэх зорилготой байгууллага юм. UNIDROIT-н 2007 онд гаргасан Мастер франчайзийн гэрээ, түүнд холбогдох бусад гэрээ хэлэлцээрийн зохицуулалтыг тусгасан зөвлөмж, чиглэл (guide) байдаг ба энэ нь нийт 20 бүлэгтэй.⁹⁷

	GUIDE TO INTERNATIONAL MASTER FRANCHISE ARRANGEMENT 2007
БҮЛЭГ 1 ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ	A. Мастер франчайзийн гэрээ, зөвшөөрөл B. Бусад улсад франчайзийг өргөжүүлэх хэлэлцээр
БҮЛЭГ 2 ТАЛУУДЫН ХАРИЛЦАА, ЭРХ	A. Зөвшөөрөгдсөн зүйл B. Лицензтэй хөрөнгийг хэрхэн ашиглах талаар C. Эрх D. Онцгой байдал болон Онцгой бус байдал E. Франчайзийн мастерын зохицуулалтын гурван шатлалт бүтэц F. Гэрээний шууд харилцаа
БҮЛЭГ 3 ГЭРЭЭНИЙ ХУГАЦАА, СЭРГЭЭХ НӨХЦӨЛ	A. Гэрээний хугацаа B. Шинэчлэх нөхцөл C. Гэрээг шинэчлэх хэлэлцээр
БҮЛЭГ 4 САНХҮҮГИЙН ХАРИЛЦАА	A. Орлогын хуваарь B. Франчайз шилжүүлэгчийн орлогын эх үүсвэр C. Дэд франчайз шилжүүлэгчийн орлогын эх үүсвэр D. Төлбөр тооцоо, журам E. Төсвийн асуудал
БҮЛЭГ 5 ФРАНЧАЙЗ ШИЛЖҮҮЛЭГЧИЙН ҮҮРЭГ	A. Мэдээлэл өгөх үүрэг B. Сургалт C. Гарын авлага материал D. Тусламж болон бусад үйлчилгээ E. Бусад үүрэг F. Франчайз шилжүүлэгчийн эрх
БҮЛЭГ 6 ДЭД ФРАНЧАЙЗЕРЫН ҮҮРЭГ	A. Туршилтын ажиллагаа B. Хөгжлийн хуваарь C. Хөгжлийн хуваарийг шинэчлэх D. Үйл ажиллагааны үүрэг E. Хэлний асуудал
БҮЛЭГ 7 ДЭД ФРАНШИЗИЙН ГЭРЭЭ	A. Заасан стандартын гэрээний дүрмийг дагаж мөрдөх B. Зарим заавал дагаж мөрдөх заалтууд
БҮЛЭГ 8 РЕКЛАМ, ЗАР СУРТАЛЧИЛГАА	A. Зөвшөөрөл, зар сурталчилгааны материалыг ашиглах B. Орчуулга C. Санхүүгийн асуудал
БҮЛЭГ 9 ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ, БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХАНГАМЖ	A. Нийлүүлэлтийн эх үүсвэр B. Франчайзер/дэд франчайзерын харилцаа C. Нийлүүлэлтийн харилцааны зохицуулалт D. Гэрээний заалтууд

⁹⁵ ICC model international franchising contract

⁹⁶ UNIDROIT is an intergovernmental organization whose objective is to harmonize international private law across countries through uniform rules, international conventions, and the production of model laws, sets of principles, guides and guidelines.

⁹⁷ <https://www.unidroit.org/publications/106-unidroit-publications/97-guide-to-international-master-franchise-arrangements-second-edition-2007>

БҮЛЭГ 10 ОЮУНЫ ӨМЧ	А. Барааны тэмдэг В. Зохиогчийн эрх
БҮЛЭГ 11 ХУДАЛДАХ ХУДАЛДАН АВАХ НУУЦ	А. Франчайзийн гэрээнд ноу-хаугийн функциональ үүрэг В. Ноу-хау, Худалдааны нууц etc
БҮЛЭГ 12 СИСТЕМИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ	А. Франчайзийн харилцааны өөрчлөлт В. Өөрчлөлтийг хийх нөхцөл
БҮЛЭГ 13 ХУДАЛДАХ, ШИЛЖҮҮЛЭХ	А. Шилжүүлэг хийх нөхцөл В. Дэд франчайз шилжүүлэгч хязгаарлалтгүйгээр шилжүүлэг хийхээс урьдчилан сэргийлэх
БҮЛЭГ 14 ХАРИУЦЛАГА, БА ДААТГАЛ	А. Нөхөн төлбөр В. Даатгал
БҮЛЭГ 15 ХОРИГЛОХ ЖУРАМ	А. Түр хугацаанд цуцлах В. Цуцлах
БҮЛЭГ 16 ГЭРЭЭНИЙ ТӨГСГӨЛ	А. Мастер франчайзийн харилцаа үүсч, дуусах арга замууд
18 -Р БҮЛЭГ БУСАД ЗААЛТУУД	А. Гэрээний төгсгөлтэй холбоотой заалтууд
БҮЛЭГ 19 БАРИМТ БИЧИГ	А. Жилийн эцсийн баримт бичиг
БҮЛЭГ 20 ЗОХИЦУУЛАЛТ	А. Лиценз ба зөвшөөрлийн шаардлага В. Зөвшөөрөл эмшигч

Бусад орнуудын франчайзийн хуулиуд

Олон улсад франчайзийн гэрээний харилцааг тухайн улс орон бүр өөр өөрийн тусгайлсан хууль, журам, дүрмээр зохицуулж байна. 2019 онд Global Franchise Regulation⁹⁸ тайланд зохицуулалтын эрх зүйн актуудыг дараах байдлаар эмхэтгэн гаргасан байна.

Европын холбооноос гаргасан журам	Мэдээлэл хамгаалах ерөнхий журам (The European General Data Protection Regulation (GDPR) (2018.05.25) (Европын холбооны (ЕХ) оршин суугчдын хувийн мэдээллийг хамгаалахыг Франчайзор ба Франчайз эзэмшигч компаниудаас шаарддаг. ⁹⁹)
	Худалдааны нууцлалын журам (Trade secrets) (2018.06.69) (ЕХ-оос худалдааны нууцлалыг хамгаалах стандартыг тогтоосон ба гишүүн орнууд 2 жил дагаж мөрдөнө.
	Франчайзийн тайлан (Franchise report) (2017.05.17) (ЕХ-ны парламент ЕХ-ны франчайзингийн нөлөөг судлах, шударга бус арилжааг судлах, өрсөлдөөний тухай хууль франчайзингийн нөлөө "зах зээлийн бодит байдал"-ыг тусгасан эсэхийг үнэлэх тайлан гаргах тухай оруулсан. ¹⁰⁰ EU Vertical Block Exemption (VBER) Evaluation European Franchise Federation
Australia	Франчайзингийн талаарх парламентын лавлагаа (Parliamentary Inquiry into Franchising 2018.03) Австралийн Хэрэглэгчийн тухай хууль-Шударга бус гэрээний нөхцөл (2016.11.12) Австралийн шударга бизнес эрхлэх тухай хууль (2017.10.27)
Камбож	Франчайзийг хамгаалах тухай хууль (Franchise Protection Law 2017.05.05)
Канад	Британи Колумбын баримт бичгийн тухай хууль British Columbia Disclosure Law (Effective February 1, 2017).
Египет	Египетийн франчайзийн тухай хууль Revised Proposed Egyptian Franchise Law (January, 2019).

⁹⁸ Global Franchise Regulation Update by Carl E. Zwisler 2019

⁹⁹ THE EUROPEAN GENERAL DATA PROTECTION REGULATION (GDPR)

¹⁰⁰ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0322_EN.html

Франц	El Khomri Law Franchise Provisions Repealed (Labor Law of August 8, 2016) Decree No. 2017- 773 Civil Code Amendments (Ordinance N°2016-131 of February 10, 2016 for the Reform of Contract Law. Effective October 1, 2017)
Герман	Franchise Disclosure Requirements Discussed Франчайзийн баримт бичгийн тухай хууль
Хонгконг	Өрсөлдөөний комиссын зөвлөмж Competition Commission Advisory (April 9, 2018)
Ирак	Арилжааны агентлагийн тухай хууль Commercial Agency Law Amended (Effective November 13, 2017)
Япон	Франчайзийн гэрээг зөрчсөн тохиодолд цуцлах тухай арга хэмжээ Clarifies remedies for breach of contract and specifically only permits franchise agreements to be terminated for material violations of a contract.
Кувейт	Арилжааны агентлагийн тухай хууль Commercial Agencies Law (Enacted March, 2016; Amended April 23, 2017)
Намиби (Namibia) (Өмнөд Африк)	Франчайзийн тухай хуулийг боловсруулах тухай хууль Desire for Development of Franchise Laws (Winter, 2017)
Нидерланд	Draft Legislative Proposal regarding Special Regulation on Franchise Agreements Issued for Comment (December 12, 2018)
Шинэ Зеланд	Department of Economic development, Science and Innovation Rejects Proposal to Exempt Franchises from Cartel Legislation (October, 2018)
Катар	Арилжааны агентлагийн тухай хууль Commercial Agency Law Amended (Effective 2016)
Солонгос	Франчайзийн тухай хууль Amendments to Franchise Act (Proposed Summer, 2017)
Испани	Update-Franchise Registration Requirements Cancelled (Effective December 7, 2018)
Вьетнам	Гадаадын франчайз эзэмшигчийн бүртгэлд тавигдах шаардлага Registration Requirements for Foreign Franchisors (Amended September, 2017)
Америк	Federal Trade Commission (FTC) / Department of Justice (DOJ) Antitrust Division-emorandum on Anti-poaching (of employees) Agreements (October, 2016). Small Business Administration Franchise Finance Reform (Effective January 1, 2018). California AB 525-Franchise Relationships (Effective January, 2016). State Franchise/Independent Contractor Laws. FTC Franchise Rule Review. State Franchise Relationships.

БҮЛЭГ II. МОНГОЛ УЛС ДАХЬ ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ХАРИЛЦАА, ЭРХ ЗҮЙ**МОНГОЛ УЛСЫН ФРАНЧАЙЗИНГ БИЗНЕСИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ**

Монгол Улсад 2001 онд MCS групп нь анх үйлдвэрлэлийн франчайз эрхийг Coca Cola компаниас авч энэ төрлийн бизнес форматыг эх орондоо нэвтрүүлсэн.¹⁰¹ Үүнийг даган франчайзингийн гэрээний ойлголтыг 2002 онд Монгол Улсын Иргэний хуульд шинээр нэмж оруулсан. Монгол Улсын аж ахуйн нэгжүүд гадаад барааны тэмдэг, худалдааны нэрийг ашиглах бүтээгдэхүүн үйлчилгээний олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн франчайзингийн систем бүрдэж эхэлж байгаа ба 2013 оноос хойш “Coffee bean”, “Tom N Toms” зэрэг франчайзингууд нээгдсээр байна. Сүүлийн жилүүдэд Монголд бизнесийн форматын төрлөөр амжилттай үйл ажиллагаа явуулж байгаа “E-Mart” нь худалдаа үйлчилгээний салбарт шинэ дэвшил авчирч байна.

Хүснэгт 4. Монголд үйл ажиллагаа явуулж буй зарим бизнесийн форматтай франчайзинг

Франчайз	Үүсгэн байгуулагдсан хот/Улс	Нийт салбарын тоо	Монгол дахь салбарын тоо	Монголд нээгдсэн он	Франчайз эрх эзэмшигч компани
KFC	1952, Kentucky, USA	22'621	12	2013	Таван богд групп
Pizza Hut	1958, Kansas, USA	17'149	13	2014	Таван богд групп
Roundtable pizza	1959 California, USA	450	1	2012	
Burger King	1954, Florida Usa	17'796	9	2015	Макс групп
Littlesheep hotpot	1999, Inner Mongolia, China	300	2	2017	Таван богд групп
Hard Rock	1971, London, England	185	1	2017	
Bd's barbeque	1992, USA	21	1	2005	Модерн номадс
Lotteria	1979, Korea	1500	2	2007	Южинтек Монголиа
BBQ chicken	1995, Korea	4000	5	2017	
Шоколадница	1964, Russia	332	332		Номин холдинг
Re/Max	1973, Denver, Colorado, USA	140 гаруй улсад салбартай ¹⁰² 1200 гишүүнтэй		2018	
CU	1990, Korea	13'500	100 гаруй салбартай ¹⁰³	2018	Цэнтрал Экспресс Си Ви Эс
Circle K	1951 USA	16'000 ¹⁰⁴		2018	
Gs 25	1990 Korea	13899 ¹⁰⁵	50	2021 ¹⁰⁶	Шунхлай групп

¹⁰¹ Ноолуурын бүтээгдэхүүнийг экспортлох франчайзийн судалгаа Б.Алтанбуян 2020

¹⁰² <https://en.wikipedia.org/wiki/RE/MAX>

¹⁰³ <http://cumongol.mn/about>

¹⁰⁴ <http://www.circlek.mn/3/about/Circle-K-%D0%91%D1%80%D1%8D%D0%BD%D0%B4>

¹⁰⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/GS25>

¹⁰⁶ <https://gs25.mn/gs25-overview#>

Монгол Улсад түргэн хоол болон рестораны чиглэлийн бизнесийн форматын франчайзингаас гадна гадны томоохон кофе шоп болон зочид буудлуудын франчайзинг салбарууд нээгдэн үйл ажиллагаагаа амжилттай явуулж байна.

ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ГЭРЭЭНИЙ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

Дэлхийд 33¹⁰⁷ улс франчайзийг зохицуулсан тусгайлсан хуультай байх ба ихэнхи орнууд энэхүү харилцааг Иргэний хууль, Худалдааны хууль, Оюуны өмчийн тухай хууль болон бусад хуулийн хүрээнд зохицуулдаг байна.¹⁰⁸ Тухайлбал, Япон Улсад Дунд болон жижиглэнгийн худалдааг дэмжих тухай акт (Act No. 110 of 1973)-аар зохицуулдаг. БНХАУ-д Франчайзийн тухай хуулийг анх 1997 онд баталсан бөгөөд 2007 онд дахин шинэчлэн баталсан. Герман улсад Франчайзийг зохицуулсан хууль буюу тусгайлсан акт байхгүй боловч франчайзийн гэрээ байгуулахтай холбоотой харилцааг Иргэний хууль, Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хууль, Арилжааны тухай хууль, Өрсөлдөөний тухай хууль, болон Шударга бус худалдааны тухай хуулиар зохицуулдаг.

Монгол Улсад ын Франчайзтай холбоотой эрх зүйн түүхэн товчооны хувьд 1926 оны БНМАУ-Иргэний хуульд аливаа иргэний хэргийн учраа харилцан эдлэх ба хүлээх эрх үүргийн тухай (8, 9 р бүлэг) тусгаснаас эхлэлтэй ба уг хуульд нэмэлт өөрчлөлт орсоор 1994 оюуны үнэт зүйлийг ашиглах түүний нийтлэг үндэслэл үүргийн талаар тусгасан байдаг. Энэ нь франчайзийн гэрээний талаарх эрх зүйн үндэс болсон ба 2002 онд Иргэний хуулийн 333.1 зүйлд албан ёсоор Франчайзийн гэрээний эрх зүйн зохицуулалтыг тусгасан.¹⁰⁹

МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭНИЙ ХУУЛИЙН 29-Р БҮЛЭГ

Франчайз, Мерчиндайз

333 дугаар зүйл. Франчайзийн гэрээ

333.1.Франчайзийн гэрээгээр **эрх шилжүүлэгч** нь өөрийн фирмийн нэр, бараа буюу ажил, үйлчилгээний тэмдэг, бүтээгдэхүүний загвар, баглаа, боодол, түүнчлэн ажил хэргийн удирдлагын тогтолцоо, төлөвлөлт, харилцаа холбоо, бараа бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээ олж авах үндсэн чиглэл зэрэг эдийн бус хөрөнгийг ашиглуулахаар тогтоосон журмаар бүрдүүлсэн лицензийг **эрх хүлээн авагчид** олгох, эрх хүлээн авагч нь эрх шилжүүлэгчийн боловсруулсан тогтолцоо, хамтын ажиллагааны хөтөлбөрийн дагуу үйл ажиллагаа явуулж, түүнд зохих шагнал, хураамж, эсхүл орлогын тодорхой хувийг төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.

Мөн уг хуулинд гэрээний талуудын эрх үүрэг, Франчайзийн гэрээний хэлбэр, хугацаа, талуудын хүлээх хариуцлага, өрсөлдөөнийг хязгаарлахтай холбоотой зүйлүүдийг тус тус тусгасан байна.¹¹⁰

334 дүгээр зүйл. Гэрээний талуудын үүрэг

334.1.Эрх шилжүүлэгч дараахь үүрэгтэй:

334.1.1.хамтын ажиллагааны хөтөлбөрийг гуравдагч этгээдийн оролцооноос хамгаалах;

¹⁰⁷ <https://thelawreviews.co.uk/title/the-franchise-law-review/the-regulation-of-franchising-around-the-world>

¹⁰⁸ Франчайзийн гэрээний эрх зүйн зохицуулалт (Монгол өмгөөлөгч хууль зүйн фирм) 2016

¹⁰⁹ /Энэ бүлгийн гарчигт 2014 оны 5 дугаар сарын 15-ны өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан/

¹¹⁰ <https://www.legalinfo.mn/law/details/299>

- 334.1.2.хөтөлбөрийг байнга боловсронгуй болгох;
- 334.1.3.эрх хүлээн авагчийг шаардлагатай мэдээллээр хангах;
- 334.1.4.эрх хүлээн авагчид техникийн туслалцаа үзүүлэх;
- 334.1.5.эрх хүлээн авагчийн ажиллах хүчнийг сургах.
- 334.2.Эрх хүлээн авагч дараахь үүрэгтэй:
- 334.2.1.гэрээгээр хүлээж авсан эрх, эд хөрөнгийг зориулалтын дагуу үр ашигтай ашиглах;
- 334.2.2.зохих шагнал, хураамж, орлогын тодорхой хувийг тогтоосон хугацаанд төлөх;
- 334.2.3.гэрээнд заасан бол шилжүүлэн авсан эрх, эд хөрөнгийг эрх шилжүүлэгчид ашигтайгаар даатгуулах;
- 334.2.4.эрх шилжүүлэгчийн зөвшөөрөлгүйгээр лиценз болон франчайзийн гэрээг гуравдагч этгээдэд шилжүүлэхгүй байх;
- 334.2.5.гэрээнд заасан бол эрх шилжүүлэгчээс хэрэгжүүлж байгаа сургалтад ажиллагсдыг хамруулах, холбогдох зардлыг төлөх;
- 334.2.6.эрх шилжүүлэгчийн барааны болон ажил үйлчилгээний тэмдгийг хэрэглэхдээ лицензээр хэрэглэж байгаа тухай харилцагч болон үйлчлүүлэгчид заавал мэдэгдэх.
- 334.3.Талууд гэрээ байгуулахдаа шаардлагатай бүхий л мэдээллийг шударгаар харилцан солилцох, гэрээ байгуулагдахгүй тохиолдолд мэдээллийн нууцыг задруулахгүй байх үүрэгтэй.

335 дугаар зүйл. Франчайзийн гэрээний хэлбэр

335.1.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол франчайзийн гэрээг бичгээр хийнэ.

/Энэ хэсэгт 2011 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/

335.2.Франчайзийн гэрээнд гэрээний үргэлжлэх хугацаа, гэрээ цуцлах, хугацаа сунгах журам, талуудын хүлээх үүрэг бусад гол нөхцөлүүдийг заахын зэрэгцээ франчайзийг хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийг бүрэн тусгана.

336 дугаар зүйл. Франчайзийн гэрээний хугацаа

336.1.Франчайзийн гэрээний хугацааг тухайн бараа бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээний эрэлт хэрэгцээ, борлуулалтын зах зээлээс шалтгаалан талууд тохиролцон тогтооно.

336.2.Франчайзийн гэрээг арван жилээс дээш хугацаагаар байгуулсан нөхцөлд 10 жил өнгөрсний дараа, хугацааг гэрээгээр тодорхойлоогүй бол талуудын аль нэг нь гэрээг цуцлах тухай нөгөө талдаа мэдэгдсэнээс хойш нэг жилийн дотор цуцалж болно.

336.3.Гэрээнд заасан хугацаа дууссан боловч аль нэг талын санаачилгаар талууд харилцан итгэлцэх, хамтран ажиллах зарчмыг удирдлага болгон ажил хэргийн харилцаа дуусгавар болох хүртэл гэрээгээ тодорхой буюу тодорхой бус хугацаагаар тухайн буюу шинэчилсэн нөхцөлөөр сунгаж болно.

337 дугаар зүйл. Өрсөлдөөнийг хязгаарлах

337.1.Эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн гэрээ дуусгавар болсны дараа эрх хүлээн авагчийг тодорхой нутаг дэвсгэрт өөртэйгээ өрсөлдөхийг нэг жил хүртэл хугацаагаар хориглох эрхтэй.

337.2.Энэ хуулийн 337.1-д заасан хориг нь эрх хүлээн авагчийн үндсэн үйл ажиллагаанд ноцтой хохирол бий болгож байвал эрх шилжүүлэгч түүнд зохих мөнгөн төлбөр төлөх үүрэгтэй.

338 дугаар зүйл. Талуудын хүлээх хариуцлага

338.1.Талууд гэрээгээр хүлээсэн үүргийн гүйцэтгэл болон өгсөн мэдээллийн үнэн зөвийг хариуцна.

338.2.Эрх хүлээн авагч франчайзийн гэрээний үүрэгтэй холбоотой эрх шилжүүлэгчид учруулсан хохирол, зардлыг түүнд нөхөн төлөх үүрэгтэй.

338.3.Эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн гэрээний үр дүнд эрх хүлээн авагчийн олох орлогын талаар баталгаа гаргахгүй, хариуцлага хүлээхгүй.

338.4.Эрх хүлээн авагчийн гэм буруутай үйл ажиллагаанаас болж үйлчлүүлэгчид учирсан хохирлыг эрх шилжүүлэгч хариуцахгүй.

338¹ дүгээр зүйл. Мерчандайзийн гэрээ

338¹.1.Мерчандайзийн гэрээгээр бие хүний нэр, төрх, дуу хоолой болон утга зохиол, урлагийн бүтээл, эд зүйлийн дүр, зургийг бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд ашиглах эрхийг өмчлөгч, эзэмшигчээс үйлдвэрлэгч, борлуулагчид олгох ба үйлдвэрлэгч, борлуулагч нь өмчлөгч, эзэмшигчид борлуулалтын орлогоос нэр, төрх, дуу, хоолой, дүр, зургийг ашигласны төлбөр төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.

338¹.2.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол мерчандайзийн гэрээг бичгээр хийнэ.

/Дээрх 338¹ дүгээр зүйлийг 2014 оны 5 дугаар сарын 15-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

Мөн түүнчлэн **Хөрөнгө оруулалтын тухай** хуулийн 5 дугаар зүйлд хөрөнгө оруулалтын хэлбэр хэсэгт санхүүгийн түрээс /лизинг/-ийн болон франчайзийн хэлбэрийн хөрөнгө оруулалт хийх талаар тусгасан байдаг.¹¹¹

Манай улсын тухайд франчайзийн гэрээний зохицуулалтыг ерөнхий зохицуулсан тул франчайзийн гэрээ байгуулах талууд франчайзийн гэрээндээ нарийвчлан тодорхой тусгах шаардлагатай. Жишээ нь төлбөр, торгууль, гэрээ цуцлах, хохирлыг барагдуулах, маргааныг шийдвэрлэх зэрэг нь дээрх иргэний хуульд тусгагдаагүй тул франчайзийн гэрээндээ тусгадаг байна.¹¹²

БҮЛЭГ III. ФРАНЧАЙЗИНГИЙН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ТАЛААРХ ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ ТУРШЛАГА

НЭГ. КАНАД УЛС

Канад Улс нь хүчтэй эдийн засагтай, байршлын хувьд АНУ-тай ойр байрладаг тул франчайз эрх шилжүүлэгч компаниуд олон улсын зах зээлд бизнесээ өргөжүүлэхдээ юуны өмнө Канад руу ихээхэн чиглэдэг байна. Канадад ойролцоогоор 1300 франчайз брэнд, 75000 гаруй франчайзийн нэгжүүд үйл ажиллагаагаа явуулдаг бөгөөд жижиглэн худалдаа, аялал жуулчлал, автомашин, эрүүл мэндийн үйлчилгээ зэрэг эдийн засгийн 50 гаруй салбарт франчайзинг нэвтрээд байна. Канад Улсын дотооддоо зарцуулж буй 5 доллар тутмын 1 нь франчайзингийн бизнест зарцуулагддаг бөгөөд энэ салбар нь жилд 96 тэрбум долларыг тус улсын ДНБ-д нэмэрлэдэг.¹¹³

Франчайзингийн эрх зүйн зохицуулалт

Канад Улсад франчайзийг мужийн түвшинд зохицуулдаг ба улсын хэмжээнд зохицуулсан нэгдсэн хууль байдаггүй. Одоогийн байдлаар Канад Улсын 6 муж

¹¹¹ <https://www.legalinfo.mn/law/details/9491>

¹¹² Grata International хуулийн Фирм <https://gratanet.com/laravel-filemanager/files/3/Mongolia-Legal%20Article-Franchise%20MN.pdf>

¹¹³ <https://gowlingwlg.com/en/insights-resources/guides/2020/doing-business-in-canada-franchise-law/>

франчайзийн тухай бие даасан хуультай байна. Үүнд Бритиш Колумб, Альберта, Манитоба, Онтарио, Принс Эдвардын арал, Нью Брунсвик орж байна.

Мужуудын Франчайзингийн тухай хууль тогтоомжууд үндсэндээ ижил байдаг бөгөөд зарим мужийн онцлогоос хамаарч зарим нэг нарийвчилсан заалтууд тусгагдсан байдаг. Эрх зүйн зохицуулалт нь үндсэндээ эрх шилжүүлэхийн өмнөх бэлтгэл хангах ажиллагаа, франчайзийн гэрээний дагуу эрх, үүргээ хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зохицуулалтад чиглэдэг. Хууль эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд дараах асуудлуудыг авч үзсэн.¹¹⁴

1. Эрх шилжүүлэхийн өмнө мэдээллийг ил тод болгох үүрэг
Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайзтай холбоотой аливаа гэрээнд гарын үсэг зурахаас 14 -өөс доошгүй хоногийн өмнө франчайз эрх эзэмшигчид франчайзийн мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийг ("FDD- franchise disclosure document") өгөх ёстой. Уг баримт бичигт мэдээллийг задруулахгүй байхыг заахаас гадна, үйл ажиллагаа явуулах газар нутгийг заасан гэрээ байна. Мөн франчайз хүлээн авагч түнш нь франчайзерын тогтоосон аливаа төлбөрийг төлөх ёстой. Гэхдээ франчайзийн хураамж дээд тал нь 100,000 доллар буюу франчайзингийн төлбөрийн 20 хувиас хэтрэхгүй байна. Франчайзийн мэдээллийг ил тод болгох баримт бичиг нь франчайз хүлээн авагчаас франчайзийг худалдан авах шийдвэр гаргахад шаардлагатай бүх баримтуудыг багтаасан байх ёстой.
2. Шударга хэлцлийн үүрэг: Франчайзийн гэрээнд оролцогч талууд франчайзийн гэрээнд заасан эрхээ хэрэгжүүлэхдээ хууль ёсны заалтын дагуу шударга ажиллах үүрэгтэй. Шударга худалдааны үүрэг нь сайн санааны зарчимд суурилсан байх ба арилжааны стандартад нийцүүлэн боломжит үнэ тогтоох үүргийг багтаасан байна.
3. Холбоонд нэгдэх эрх: Франчайз хүлээн авагч нь франчайз хүлээн авагчдын холбоо байгуулах, бусад франчайз хүлээн авагчидтай эвлэлдэн нэгдэх хууль ёсны эрхтэй. Энэ үйл ажиллагаанд франчайз эрх шилжүүлэгч хөндлөнгөөс ямар нэг байдлаар оролцохыг хориглодог.
4. Татгалзахгүй байх: Канадын франчайзийн тухай бүх хууль тогтоомжид франчайзийн гэрээнд оролцогч талуудыг мужийн франчайзийн дүрмээр олгогдсон аливаа эрх, үүргээсээ татгалзахыг хориглодог.
5. Цуцлах эрх: Франчайз хүлээн авагч дараах тохиолдолд ямар нэг үүрэг, торгууль хүлээлгүйгээр франчайзийн гэрээг цуцлах эрхтэй. (а) FDD баримт бичиг дутуу, эсхүл хуулийн шаардлагад нийцээгүй байвал баримт бичгийг хүлээн авсанаас 60 хоногийн дотор гэрээг цуцлах эрхтэй. (б) франчайз эрх шилжүүлэгч нь гэрээ байгуулсанаас хойш FDD баримт бичгийг огт гаргаж өгөөгүй бол хоёр жилийн дотор цуцлах эрхтэй.

Альберта мужийн Франчайзингийн тухай хууль

(Franchises act, statutes of Alberta¹¹⁵)

Энэ хууль нь франчайз эрх шилжүүлэгчид шаардлагатай мэдээллийг цаг тухайд нь ил болгох үүрэг хүлээлгэж, франчайз хүлээн авагчдад хөрөнгө оруулалтын шийдвэр гаргахад нь туслах, энэхүү хуулийг зөрчсөн тохиолдолд иргэний зүгээс арга хэмжээ авахад нь туслах, мөн франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчид бие даан үйл ажиллагаа явуулах, талуудын хоорондын шударга харилцааг дэмжихэд чиглэнэ. Энэ хууль нь 9 бүлэг 22 зүйлтэй.

¹¹⁴ <https://iclg.com/practice-areas/franchise-laws-and-regulations/canada>

¹¹⁵ <https://www.qp.alberta.ca/documents/Acts/F23.pdf>

1. Тодорхойлолт
- I. Хуулийн зорилт ба хамрах хүрээ
2. Хуулийн зорилт
3. Хуулийн хэрэглээ
- II. Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичиг
4. Баримт бичгийг франчайз хүлээн авагчид өгөх
- III. Чөлөөлөлт
5. Хуулийн дагуу чөлөөлөх
6. Нэмэлт чөлөөлөлт
- IV. Шударга худалдаа
7. Шударга худалдаа хийх
- V. Эвлэлдэн нэгдэх эрх
8. Франчайз хүлээн авагчдын эвлэлдэн нэгдэх эрх
- VI. Хохирол барагдуулах, цуцлах болон бусад эрх
9. Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичигт буруу мэдээлэл өгөх
10. Хариуцлага хүлээхгүй байх нөхөцлүүд
11. Нэгдэх эрхийг зөрчих
12. Дундын болон хэд хэдэн хариуцлага
13. Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгээр хангаагүй
14. Цуцлах
15. Бусад арга хэмжээ
16. Альбертагийн хууль
17. Шүүхийн шийдвэрийг хязгаарлах
18. Эрхээс түдгэлзэх
19. Нотлох баримт
- VII. Ерөнхий журам
20. Журам
- VIII. Бие даасан удирдлага
21. Бие даан удирдах
- IX. Хууль хэрэгжилт
22. Хууль хэрэгжиж эхлэх хугацаа

Франчайз хүлээн авагчид мэдээллийг ил тод болгох бичиг баримт өгөх

Франчайз эрх шилжүүлэгч нь нь франчайз хүлээн авагч болох гэж буй хүнд мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийн хуулбарыг өгөх ёстой.

Энэхүү баримт бичгийг франчайз хүлээн авагч доорх хугацаанаас дор хаяж 14 хоногийн өмнө хүлээн авах ёстой.

- (а) франчайзтай холбоотой аливаа гэрээнд гарын үсэг зурах
 - (б) франчайзтай холбоотой аливаа төлбөрийг төлөх
- Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичигт дараах зүйлс агуулагдах ёстой.
- (а) франчайзийн журамд заасан шаардлагыг дагаж мөрдсөн байх
 - (б) франчайзийн гэрээний хуулбар
 - (в) журамд заасны дагуу санхүүгийн тайлан болон бусад баримт бичгийг агуулсан байх

Франчайз эрх шилжүүлэгч нь уг баримт бичигт өөрчлөлт орвол тайлбарыг франчайз хүлээн авагчид бичгээр мэдэгдэх ёстой. Үүнийг доорх хугацаанаас өмнө хийж гүйцэтгэнэ.

(а) франчайз хүлээн авагч франчайзтай холбоотой аливаа гэрээнд гарын үсэг зурах

(б) франчайз хүлээн авагчийн аливаа төлбөрийг төлөх. Энэ төлбөрт бүрэн буцаан олгох хадгаламжийн төлбөрийг тооцохгүй. Бүрэн буцаан олгох хадагаламж нь журамд заасан хэмжээнээс хэтрэхгүй байх ба, ямар ч суутгалгүйгээр буцаан олгогдох ёстой бөгөөд франчайз эзэмших эсэхтэй ямар ч холбоогүй байна. Өөрөөр хэлбэл франчайзийн гэрээг заавал байгуулах албагүй байна.

Чөлөөлөлт

Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгээр хангахаас дараах тохиолдолд чөлөөлөгдөнө.

- Франчайз хүлээн авагч нь франчайз эрх шилжүүлэгчийн түнш, захирал, ажилтан бол;
- Худалдаа нь франчайз хүлээн авагчийн хувийн дансанд зориулагдсан бол;
- Мастер франчайзийн тохиолдолд франчайз бүхэлдээ зарагдсан бол;

Бусад чөлөөлөлт

Салбарын сайд холбогдох эрх бүхий байгууллагатай зөвлөлдсөний үндсэн дээр нийтийн ашиг сонирхолд хохирол учруулахгүй гэж үзвэл дараах субъектүүдийг энэ хуульд заасан ямар нэг заалтаас чөлөөлж болно.

- аливаа хүн эсвэл хэсэг бүлэг хүмүүс
- аливаа ангиллын франчайз болон түүний борлуулалт

Шударга хэлцэл

Франчайзийн гэрээгээр талууд шударга хэлцэл хийх үүрэг хүлээнэ.

Эвлэлдэн нэгдэх эрх

Франчайз хүлээн авагч ба түүний түнш холбоо байгуулах эсхүл бусад байгууллагатай холбоо тогтооход франчайз эрх шилжүүлэгч ямар нэг байдлаар саад учруулахыг хориглоно.

Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчийг дээр заасан үйл ажиллагаанд оролцсоных нь төлөө шууд болон шууд бусаар шийтгэхийг хориглоно.

Хохирол барагдуулах, цуцлах болон бусад эрх

Мэдээллийг ил тод болгохдоо баримт бичигт буруу мэдээлэл өгөх

Мэдээллийн баримт бичигт буруу ташаа мэдээлэл өгснөөс үүдэлтэйгээр франчайз хүлээн авагч алдагдал хүлээвэл дараах субъектүүд хохирлыг барагдуулахыг шаардах эрхтэй.

- франчайз хүлээн авагч
- мэдээллийг ил тод болгох баримт бичигт гарын үсэг зурсан хүн бүр

Хариуцлага хүлээлгэхгүй байх нөхцөлүүд

- Хэрэв франчайз хүлээн авагч нь худал мэдээлэл гэдгийг мэдсээр байж франчайз худалдаж авсан болох нь нотлогдвол
- Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийг франчайз эрх шилжүүлэгчийг мэдээгүй байхад, зөвшөөрөлгүйгээр авсан болох нь нотлогдвол
- Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийг өгсөний дараа франчайз хүлээн авагч франчайзийг худалдаж авахаасаа өмнө уг баримт бичигт ямар нэгэн буруу мэдээлэл оруулсныг мэдээд франчайз эрх шилжүүлэгч зөвшөөрлөө цуцалж, татгалзсан тохиолдолд

Шинжээчийн дүгнэлтээр баримт бичгийн дараах зүйлс үндэслэлгүй гэж итгэх үндэслэл үүсвэл:

- буруу мэдээлэл өгсөн
- баримт бичгийн хэсэг нь шинжээчийн тайлан, санал, дүгнэлтийг шударгаар илэрхийлээгүй
- баримт бичгийн хэсэг нь шинжээчийн дүгнэлт, мэдэгдлийн баттай хуулбар биш

Дараах тохиолдолд зааснаас бусад үед франчайз эрх шилжүүлэгчээс өөр хүн мэдээллийг ил тод баримт бичгийн аль нэг хэсэгт хариуцлага хүлээхгүй.

- буруу мэдээлэл өгөөгүй гэдгийг нотлох хангалттай шалтгаангүй
- ташаа мэдээлэл өгсөн гэх үндэслэлтэй

Эвлэлдэн нэгдэх эрхэд саад болох

Хэрэв франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагч болон түүний түншийг эвлэлдэн нэгдэхэд нь саад учруулбал хохирол барагдуулахыг шаардах эрхтэй.

Хамтын хариуцлага

Энэ хуулийн заалтыг хамтдаа зөрчсөн гэж үзсэн хүмүүс хариуцлагыг цуг хүлээнэ.

Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгээр хангаагүй байх

Франчайз эрх шилжүүлэгч нь мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийг заасан хугацаанд өгөөгүй бол франчайз хүлээн авагч аль нэг дараах хугацаанд багтан франчайзийг цуцлах мэдэгдэл өгөх эрхтэй.

- Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийг хүлээн авснаас хойш 60 хоногийн дотор
- Франчайз хүлээн авагчид франчайзийн эрх олгосноос хойш 2 жилийн дотор

Цуцлах

Франчайз эрх шилжүүлэгчийн буруугаас гэрээг цуцлах тохиолдолд франчайз хүлээн авагчаас цуцлах тухай мэдэгдлийг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор франчайзийн үйл ажиллагааг явуулахад гарсан цэвэр алдагдлыг нөхөн олгох ёстой.

Бусад арга хэмжээ

Франчайз эрх шилжүүлэгч эсвэл франчайз хүлээн авагч хуулиар олгогдсон бусад эрхийг хасч болохгүй.

Альбертагийн хууль

Франчайзийн гэрээнд Альбертагийн хууль үйлчилнэ.

Шүүхийн шийдвэрийг хязгаарлах

Франчайзийн гэрээнд заасан аливаа заалт нь Альбертагийн хуулийг хэрэгжүүлэхэд саад учруулбал уг гэрээ хүчингүй болно.

Эрх хасах

Энэ хуульд заасны дагуу франчайз хүлээн авагчийн эрхийг хасах нь хүчин төгөлдөр бус байна.

Нотлох баримт

Энэхүү хуулийн дагуу аливаа үйл ажиллагааг явуулахдаа нэхэмжлэгч өөрөө нотлох баримтаа бүрдүүлнэ.

Ерөнхий журам

Мужийн засаг дарга журам гаргаж болох ба дараах зарчмыг баримтална.

- Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийн хэлбэр, агуулгыг хүндэтгэх;
- Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичигт оруулах шаардлагатай санхүүгийн тайлан болон бусад баримт бичгийн хэлбэр, агуулгыг хүндэтгэх;
- Санхүүгийн тайлан болон түүний шаардлагыг хүндэтгэх;
- Бүрэн буцаан олгох хадгаламжийг өөрчлөхгүй байх;
- Аливаа чөлөөлөлтийг хязгаарлах.

Бие даасан удирдлага

Мужийн засаг дарга франчайзийг удирдах, франчайз эрх шилжүүлэгч ба франчайз хүлээн авагчдын хоорондын шударга харилцааг дэмжих зорилготой байгууллагыг томилж болно.

Томилогдсон байгууллага нь корпораци байх ёстой бөгөөд франчайз эрхэлдэг хүмүүсийг удирдах, франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчдын хоорондын шударга харилцааг дэмжих чадвартай байх ёстой.

Засаг дарга журамдаа дараах зүйлсийг зааж болно.

- уг байгууллагын удирдлагын тоог заах;
- томилогдсон байгууллагын эрх мэдэл, чиг үүргийг хүндэтгэх;
- франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчдыг франчайз бизнес эрхлэхийн тулд томилогдсон байгууллагын гишүүн байхыг шаардах;
- франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчийн хооронд шударга харилцааг тогтоох үүднээс томилогдсон байгууллагаас гаргасан дүрэм журмыг хүндэтгэх;
- хураамж авах эрхийг томилогдсон байгууллагад олгох;
- томилогдсон байгууллагын санхүүгийн бодлого, удирдлага, аудитыг хүндэтгэх;
- энэ хэсгийн зорилгыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай арга хэмжээг хүндэтгэх.

Хураамжийг ногдуулахдаа томилогдсон байгууллагын удирдлагын зардал, журмын дагуу олгогдсон чиг үүргийн гүйцэтгэл, зардлыг нөхөн төлөх зорилгоор тогтооно. Хураамжийн үйл ажиллагааг салбарын сайдын зөвшөөрсөн хэлбэр хэмжээгээр явуулна.

Франчайзийн гэрээ

Франчайзийн гэрээ нь франчайз эрх шилжүүлэгч ба франчайз хүлээн авагчийн хоорондын харилцааны үндэс суурь бөгөөд энэ харилцааг зохицуулдаг хууль ёсны баримт бичиг юм.¹¹⁶ Гэрээнд талуудын эрх, үүрэг, төлбөр, үйл ажиллагаа явуулах нутаг дэвсгэр, үргэлжлэх хугацаа зэрэг үндсэн нөхцөлийг тодорхойлдог.

Франчайзийн гэрээнд франчайз эрх шилжүүлэгч ба франчайз хүлээн авагчийн хүлээх үүргийг тусгасан байдаг тул хоёр тал бүх заалтуудын талаар бүрэн ойлголттой байх нь туйлын чухал юм. Франчайзийн гэрээ нь нэлээд стандартчиллагдсан байдаг ч зарим франчайз эрх шилжүүлэгчид гэрээний заалтаа хэлэлцэхэд нээлттэй байдаг.

Канад Улсад хийгдэж буй франчайзийн гэрээнд тусгадаг нийтлэг элементүүд:

Төлбөр. Франчайзийн төлбөр, франчайз ашигласны хураамж болон бусад нэмэлт зардлын талаар нарийвчлан тодорхойлсон байна. Франчайз эрх шилжүүлэгчид төлөх төлбөрийн хугацаа хэтэрсэн тохиолдолд шимтгэл төлөх хуваарь мөн орсон байна.

¹¹⁶<https://www.franchisedirectcanada.com/information/thefranchiseesperspective/checklistthefranchiseeagreemnt/118/541/>

Франчайзингийн эхний төлбөр 5000-75000 долларын хооронд ихэвчлэн хэлбэлздэг. Энэ төлбөр нь сургалт, байрлын анализ, салбарын нээлт зэрэгт зарцуулагддаг. Явцын роялти төлбөр нийт борлуулалтын 0-20 хувьтай тэнцдэг. Энэ төлбөр нь франчайз хүлээн авагчийн зүгээс явцын сургалт хийхэд зориулагддаг.¹¹⁷

Оюуны өмчийн эрхийг олгосон байх. Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид лого, барааны тэмдэгт, бизнесийн үйл ажиллагааны системээ тодорхой хугацаанд ашиглах лиценз олгосон байна. Гэрээнд эдгээр тэмдгийг хэрхэн ашиглах талаар нарийвчлан тусгана.

Сургалт ба үйл ажиллагаа эрхлэх. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн зүгээс ямар сургалт явуулах, үүнд франчайз хүлээн авагч ямар хариуцлага хүлээхийг заасан байна. Үүнээс гадна уг франчайзийн бизнес эрхлэхэд тавигдах шаардлага, хязгаарлалтын талаар хөндөх болно. Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид ямар төрлийн тасралтгүй дэмжлэг өгч болохыг гэрээнд оруулсан байна.

Франчайзийн хугацаа ба хугацааг сунгах нөхцөл. Тухайн франчайзийн нээлт хийх огноо, үйл ажиллагааны үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон байна. Мөн франчайзийн хугацааг сунгахад ямар шаардлагыг хангасан байх ёстойг дурдсан байна.

Франчайзийг цуцлах нөхцөл. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн зүгээс муу гүйцэтгэл болон бусад шалтгаанаар франчайзийн эрхийг цуцлах нөхцөл ямар байхыг тусгах ба франчайз хүлээн авагчид зөрчлөө арилгах арга зам бий эсэхийг тодруулж өгсөн байна.

Франчайзийн үйл ажиллагаа дууссаны дараах шаардлага. Гэрээний хугацаа дууссаны дараа франчайз хүлээн авагчийн авах шаардлагатай алхмуудыг оруулсан байна. Эдгээр алхмуудад ихэвчлэн нууцлалтай материалыг буцааж өгөх, оюуны өмчийг ашиглахаа зогсоох, үлдэгдэл төлбөр төлөх зэрэг орно. Мөн гэрээ дуусгавар болсон франчайз хүлээн авагчийг нэр заасан компаниудад тодорхой хугацаанд ажиллахыг хориглосон өрсөлдөөнт бус хугацааг зааж болдог.

Үйл ажиллагаа явуулах нутаг дэвсгэр. Франчайз хүлээн авагчид үйл ажиллагаа явуулах тодорхой нутаг дэвсгэр заасан эсэх, мөн франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчтай хэр ойр байхаас шалтгаалалгүйгээр хүссэн газраа салбар нээх эрхтэй эсэхийг тусгасан байна. Үйл ажиллагаа явуулах нутаг дэвсгэрийг хүн амын тоо эсвэл газарзүйн зураглалаар тодорхойлох аргачлалыг оруулна.

Зар сурталчилгаа, маркетинг. Франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчийн зар сурталчилгаа, маркетингийн ажилд хувь нэмэр оруулах үүрэг хариуцлагыг тус тусад нь заасан байна.

Дизайн ба засварын ажил. Франчайз хүлээн авагчид франчайз эрх шилжүүлэгчийн сэтгэл ханамжид нийцүүлэн үйл ажиллагаа явуулах байршлын засвар, шинэчлэлтийг хийх ёстой. Гэрээнд франчайз эрх шилжүүлэгч нь тодорхой засвар үйлчилгээний байгууллагыг заах тохиолдол байна. Зарим тохиолдолд засвар хийх нь гэрээг сунгах нөхцөл болдог.

Шаардлагатай бол гүйцэтгэлийн хамгийн бага шаардлага. Гэрээнд гүйцэтгэлийн түвшний доод шаардлагыг тавьсан байх ба ямар хугацаанд хэр хэмжээтэй орлого олохыг заасан байна. Гүйцэтгэлийн хамгийн бага зорилтыг биелүүлээгүй бол гэрээг цуцлах, гэрээг сунгахгүй байх зэрэг үр дагаврыг тусгасан байна.

Даатгалын шаардлага. Франчайз хүлээн авагчид нь тухайн бизнест шаардлагатай бүх даатгалд орох үүрэгтэй. Хэрэв франчайз хүлээн авагч зохих даатгалд хамрагдаагүй бол

¹¹⁷ https://cfa.ca/wp-content/uploads/sites/5/2018/10/CFA-Guide_Tutorials_June2018.pdf

франчайз эрх шилжүүлэгч өмнөөс нь даатгалд хамруулж нөхөн төлбөрийг франчайз хүлээн авагчаас нэхэмжилж болно.

Нөхөн төлбөр: Франчайз хүлээн авагч франчайз эрх шилжүүлэгчийн брэндэд хохирол учруулсан аливаа үйлдлийнхээ төлөө нөхөн төлбөр төлх аргачлалыг тусгасан байна.

Осол гамшиг. Франчайз хүлээн авагчийн бизнесийн байршилд осол гамшиг гарсны улмаас байнгын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх хохирол амссан тохиолдолд юу хийх ёстой талаар тодорхой заасан байна.

Нас барсан эсвэл хөдөлмөрийн чадваргүй болсон үед. Бүх бизнес эрхлэгчид гэнэтийн нөхцөл байдал, аюул учирсан тохиолдлыг төлөвлөх ёстой. Хэрэв франчайз хүлээн авагч нас барвал гэр бүлийн бусад гишүүн бизнесийг үргэлжүүлэн хийж болох эсэх талаар оруулна.

ХОЁР. ИТАЛИ УЛС

Итали Улс нь 2004 онд анх Франчайзийн тухай хуулийг баталсан ба энэ хууль нь 2005 оноос хэрэгжиж эхэлсэн. Франчайзийн үйл ажиллагааг зохицуулдаг хууль, эрх зүйн зохицуулалтад доорх хууль, журмууд багтана:

Франчайзийн тухай хууль¹¹⁸, Хууль №129, 2004 оны 5 сарын 6. /*Act No. 129 (Rules on commercial franchising, the Franchising Act)*/

- Хууль нь 2004 оны 5 дугаар сарын 06-ны өдөр батлагдаж улмаар 2004 оны 5 дугаар сарын 25-ны өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн. Тус хууль нь нийт 9 зүйлтэй ба хуулийн нэр томьёо, тодорхойлолт, хуулийн хүрээ, франчайзийн гэрээний загвар, нөхцөл, франчайз эрх шилжүүлэгчийн үүрэг, франчайз хүлээн авагчийн үүрэг, гэрээ байгуулахаас өмнөх үүрэг, эвлэрэл, гэрээ цуцлах, бусад зүйл заалт зэрэг франчайзийн хүрээний харилцааны үндсийг хуульчилжээ.

“Франчайзийн журам”¹¹⁹, Засгийн газрын тогтоол №204 /*Ministerial Decree No.204 (Regulation on Commercial franchising, the Franchising Regulation)*/

- “Франчайзийн журам” нь Засгийн газрын 2005 оны 9 дүгээр сарын 02-ны өдрийн тогтоолоор батлагдаж, 2005 оны 10 сарын 19-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн. Журам нийт 3 зүйлтэй, нэгдүгээр зүйлд өргөдөл, хоёрдугаар зүйлд нээлттэй баримт бичиг буюу гадаадад үйл ажиллагаа явуулдаг франчайз эрх шилжүүлэгчийн танилцуулах шаардлагатай нээлттэй баримт бичиг, гуравдугаар зүйлд бусад зүйл заалтыг тусгасан байна.

Франчайзийн тухай хууль. Итали Улсын Франчайзийн тухай хуулиар франчайзийн гэрээнд түгээмэл шаардагдах зүйл заалтуудыг тусгасан байдаг ба франчайз хүлээн авагчийн эрхийг хамгаалах асуудлыг түлхүү оруулсан байна.

Франчайз эрх шилжүүлэгчийн эрх, үүрэг. Франчайзийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлд франчайз эрх шилжүүлэгчийн үүргийг зааж өгсөн байна.

Франчайз эрх шилжүүлэгч дараах үүрэгтэй:

1. Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн гэрээнд гарын үсэг зурахаас 30-аас доошгүй өдрийн өмнө тухайн франчайз хүлээн авагчид гэрээний загварыг нээлттэй баримт бичгийн хамт гарган өгч танилцуулна. Нээлттэй баримт бичиг нь дараах мэдээллүүдээс бүрдэнэ. Үүнд:

¹¹⁸The Franchising Act, 2004/129

[https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/05/24/004G0161/sg#:~:text=L'affiliazione%20commerciale%20\(franchising\),industriale%20o%20intellettuale%20relativi%20a](https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/05/24/004G0161/sg#:~:text=L'affiliazione%20commerciale%20(franchising),industriale%20o%20intellettuale%20relativi%20a)

¹¹⁹ Ministerial Decree 204/2005, Regulation on Commercial franchising.

- a) франчайз эрх шилжүүлэгчийн хууль ёсны нэр, компанийн хөрөнгө болон франчайз хүлээн авагчийн хүсэлтийн дагуу сүүлийн гурван жилийн санхүүгийн тайлан, хэрэв франчайз эрх шилжүүлэгч тухайн үйл ажиллагааг явуулаад гурван жил хүрээгүй бол байгуулагдсанаас хойшхи санхүүгийн тайлан;
- b) франчайзийн системд хэрэглэж буй барааны тэмдэг, болон бүртгэлийн талаарх мэдээлэл, депозит, эсвэл гуравдагч тал болох барааны тэмдэгний эзэмшигчээс франчайз эрх шилжүүлэгчид олгосон зөвшөөрөл, эсвэл барааны тэмдгийн бодит хэрэглээг илэрхийлсэн баримт бичиг;
- c) бизнесийн үйл ажиллагааны зорилгыг тодорхойлсон товч тодорхойлолт;
- d) франчайзийн системд оролцогч талуудын явуулж буй үйл ажиллагааны жагсаалт;
- e) сүүлийн гурван жилийн хугацаанд оролцогч талуудын тоо, байршил, төрлийг жил жилээр нь гаргасан мэдээллийг тодорхойлсон байх, хэрэв франчайз эрх шилжүүлэгч тухайн үйл ажиллагааг явуулаад гурван жил хүрээгүй бол байгуулагдсанаас хойшхи мэдээллийг тодорхойлсон байх;
- f) сүүлийн гурван жилийн шүүх, арбитрын үйл ажиллагааны талаарх тодорхойлолт.

Франчайз эрх шилжүүлэгчийн үүргийг тусгахдаа нээлттэй баримт бичигт тусгагдах нөхцөлүүдээр үүрэгжүүлсэн ба мэдэгдэл өгөх хугацааг 30 хоногоор тогтоож өгсөн нь франчайз хүлээн авагчийн хувьд шийдвэр гаргах, бусад шаардлагуудыг биелүүлэх, мэдээллийг баталгаажуулах зэрэг боломжуудийг бий болгосон байна. Мөн нээлттэй баримт бичигт тусгах ёстой мэдээлэлд сүүлийн гурван жилийн шүүх, арбитрын үйл ажиллагааны талаарх тодорхойлолт байхаар тусгасан нь франчайз хүлээн авагчийг үнэн зөв мэдээллээр хангах ач холбогдолтой.

Франчайз хүлээн авагчийн эрх, үүрэг. Франчайзийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд франчайз хүлээн авагчийн үүргийг, 8 дугаар зүйлд эрхийг зааж өгсөн байна. Үүнд:

1. франчайз эрх шилжүүлэгчийн зөвшөөрөлгүйгээр тухайн худалдааг шилжүүлэхийг хориглох;
2. бизнесийн нууцыг хадгалах үүрэгтэй;
3. Франчайзийн тухай хуулийн гэрээ цуцлах гэсэн 8 дугаар зүйлд зааснаар, хэрэв талууд худал хуурамч мэдээдэл, баримт бичиг гарган танилцуулсан бол, франчайз хүлээн авагч нь гэрээг цуцалж болох ба учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлнэ.

Хуулийн 8 дугаар заалт нь франчайз хүлээн авагчийн хувьд эдлэх эрхийг зааж өгсөн ганц заалт бөгөөд энэ нь франчайз хүлээн авагчийн эрсдэлийг бууруулах, учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх талаар тусгасан байна.

Франчайзийн системийн үндсэн баримт бичгүүд (Франчайзийн гэрээ). Хуулийн 3 дугаар зүйлд франчайзийн гэрээний загвар, нөхцөлийг заасан.

1. франчайзийн гэрээг заавал бичгээр хийх ба бичгээр хийгээгүй тохиолдолд хүчингүйд тооцно;
2. франчайз эрх шилжүүлэгч нь салбар сүлжээгээ байгуулахын тулд зах зээл дээр туршлагатай мэргэшсэн бизнесийн загвартай байх ёстой;
3. франчайзийн гэрээний хугацаа гурваас доошгүй жил байна;
4. франчайзийн гэрээнд доорх нөхцөлүүдийг тусгана:
 - франчайзийн үйл ажиллагааг эхлэхээс өмнө франчайз хүлээн авагчийн төлөх шаардлагатай анхны төлбөр болон хөрөнгө оруулалтын нийт хэмжээ;

- франчайз эрх шилжүүлэгчид төлөх ёстой роялти болон төлбөрүүд;
- нутаг дэвсгэрийн онцгой эрх /хэрэв байвал/;
- франчайз хүлээн авагчид шилжүүлэх арга ажиллагаа (know-how);
- франчайз хүлээн авагчид нэмэлт шаардлагатай арга ажиллагааны (know-how) танигдсан шалгуур;
- франчайз эрх шилжүүлэгчээс үзүүлэх ажил үйлчилгээ, техникийн туслалцаа, сургалт;
- гэрээний шинэчлэлт, гэрээ дуусгавар болох, гэрээг шилжүүлэх.

Хариуцлага. Франчайзийн тухай хуулийн гэрээ цуцлах гэсэн 8 дугаар зүйлд зааснаар, хэрэв талууд худал хуурамч мэдээдэл, баримт бичиг гарган танилцуулсан бол, франчайз хүлээн авагч нь гэрээг цуцалж болох ба учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлнэ гэж заасан байна. Энэ заалт нь нэг талаас франчайз хүлээн авагчийн эрхтэй холбогдож байгаа бол нөгөө талаас франчайз эрх шилжүүлэгчид хариуцлага тооцох боломжийг бий болгосон гэж үзэж болно.

Франчайзийн журам. Франчайзийн журам нь тусгайлан Итали Улсын нутаг дэвсгэрийн гадна үйл ажиллагаа явуулж буй франчайз эрх шилжүүлэгчид хамааралтай. Энэ журманд гадаадын франчайз эрх шилжүүлэгчийн нээлттэй баримт бичгийн өмнө гүйцэтгэх шаардлагатай үүргүүдийг голчлон тусгасан байна. Үүнд:

1. гэрээ байгуулахаас 30-аас доошгүй өдрийн өмнө тухайн франчайз хүлээн авагчид гэрээний бүх баримт бичиг болон хавсралт баримт бичгүүдийн хамт хүргүүлэх шаардлагатай. Мөн түүнчлэн энэ хугацаанд франчайз эрх шилжүүлэгч нь муж, хот тус бүрт үйл ажиллагаа явуулж буй франчайз хүлээн авагчдын жагсаалт болон тэдний худалдаатай холбоотой мэдээллүүдийг франчайз хүлээн авагчид хүргүүлнэ.
2. тухайн франчайз хүлээн авагчийн хүсэлтийн дагуу франчайз эрх шилжүүлэгч нь 20-оос доошгүй тооны үйл ажиллагаа явуулж буй франчайз хүлээн авагчдын холбоо барих мэдээлэл болон шүүх үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллүүдийг франчайз хүлээн авагчид хүргүүлнэ.

Тухайн франчайз хүлээн авагчийн хүсэлтийн дагуу франчайз эрх шилжүүлэгч нь гэрээтэй холбоотой бүх мэдээлэл, бусад хавсралт баримт бичгүүдийн хуулбарыг Итали хэл дээр франчайз хүлээн авагчид хүргүүлнэ.

ГУРАВ. БРАЗИЛ УЛС

Бразил Улс 1994 (№8.955) онд Франчайзийн тухай бие даасан хуулийг баталсан бөгөөд 2019 (№13.966)¹²⁰ онд шинэчлэн баталсан байна. Хууль нь 10 заалттай бөгөөд тус улсын франчайзийн систем болон түүнтэй холбогдох асуудлуудыг зохицуулдаг.

Франчайз эрх шилжүүлэгчийн эрх, үүрэг. Тус хуулинд франчайз эрх шилжүүлэгчийн үүргийн талаар 2 дахь заалтад тусгасан байна. Үүнд:

- “Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн системийг хэрэгжүүлэхээр сонирхож байгаа бол франчайз хүлээн авагчийг франчайзийн системийн тухай мэдэгдэл /FOC/-ээр хангах ба энэхүү мэдэгдэл нь тодорхой, ойлгомжтой, бичгийн хэл дээр доорх мэдээллийг заавал багтаасан байна” гэж заагаад 23 зүйлээр тодорхойлон тусгасан байна.
- “§1-т Франчайзийн системийн тухай мэдэгдэл /FOC-Franchise Offering circular/ нь франчайзийн гэрээ, дэд гэрээний гүйцэтгэлээс өмнө болон франчайз хүлээн

¹²⁰ Brazilian Franchise Law, №13.966/26, 2019. http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2019-2022/2019/lei/L13966.htm

авагчаас франчайз эрх шилжүүлэгч, эсвэл тэдгээртэй холбоотой компани, хувь хүнд төлбөр төлөхөөс 10-аас доошгүй өдрийн өмнө хүргэгдэнэ.” гэж үүрэгжүүлсэн байна.

Франчайз хүлээн авагчийн эрх, үүрэг. Заалт 2-ын §2-т “§1 заалтыг дагаж мөрдөөгүй тохиолдолд франчайз хүлээн авагч нь нэхэмжлэл гаргаж, франчайз эрх шилжүүлэгчид төлсөн мөнгөө буцааж өгөхийг шаардаж болно.” франчайз хүлээн авагчийн эрхтэй холбоотой ганц заалт тусгагдсан.

Франчайзийн системийн үндсэн баримт бичгүүд

Франчайзийн гэрээ: Франчайзийн гэрээтэй холбоотой асуудлыг 7 дугаар зүйлд тусгаж өгсөн байна. Үүнд: Франчайзийн гэрээ нь дараах шаардлагыг хангасан байна.

1. Франчайзийн гэрээ нь зөвхөн Португал хэл дээр бичигдэх бөгөөд Бразилийн хууль тогтоомжоор зохицуулагдана.
2. Олон улсын франчайзингийн гэрээг Португал хэл дээр бичих, эсхүл баталгаажсан Португал хэлний орчуулгатай байх бөгөөд гэрээнд оролцогч талууд хэлэлцээр хийхдээ аль нэгийг нь сонгох боломжтой.

“Франчайзийн гэрээтэй холбоотой маргааныг шийдвэрлэхийн тулд талууд арбитрын шүүхэд хандаж болно. Олон улсын франчайзингийн гэрээ гэдэг нь түүнийг байгуулах, хэрэгжүүлэхтэй холбоотой талуудын харьяалал, оршин суугаа газар, түүний объектын байршлын нөхцөл байдлын талаарх олон хууль, эрх зүйн холбоосыг агуулсан гэрээ гэж ойлгоно” гэсэн байна.

Франчайзийн системийн мэдэгдэл: Хуулийн 2 дугаар зүйлд Франчайзийн системийн мэдэгдэл /FOC/-ийн шаардлага, нөхцөлүүдийг зааж өгсөн.

БРАЗИЛЫН ФРАНЧАЙЗИЙН ХУУЛЬ¹²¹

(Brazilian Law No.13.966/26)

/Албан бус орчуулга/

1 дүгээр зүйл. Энэ хууль нь франчайзийн гэрээний дагуу франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид барааны тэмдэг болон оюуны өмчөөр хамгаалагдсан бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг ашиглах, үйлдвэрлэх, түгээхтэй холбоотой франчайзийн системийг зохицуулдаг. Франчайз гэдэг нь франчайз эрх шилжүүлэгчээс франчайз хүлээн авагчид худалдааны тэмдэг, патент ашиглах эрх, бүтээгдэхүүн үйлчилгээний нийлүүлэлтийн бүрэн болон хэсэгчилсэн онцгой эрх, түүнчлэн үйл ажиллагааны хэрэгжүүлэлт, бизнесийн удирдлагын технологи, франчайз эрх шилжүүлэгчийн үйл ажиллагааны зарчмыг ашиглах эрх зэргийг шилжүүлэхдээ ямар нэг хөдөлмөрийн харилцаанд үндэслэхгүйгээр шууд ба шууд бус дэмжлэгтэй оролцдог агуулга бүхий тогтолцоо юм.

§ 1. Франчайз хүлээн авагч нь франчайзийн гэрээний дагуу оюуны өмчөөр хамгаалагдсан бүтээгдэхүүн үйлчилгээг ашиглахын тулд франчайз эрх шилжүүлэгчид өргөдөл гаргасан байх ёстой.

§ 2. Франчайзийн эрхийг хувийн компани болон төрийн өмчих компани, ашгийн бус байгууллага авч болно.

¹²¹ Brazilian Franchise Law, №13.966/26, 2019. http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2019-2022/2019/lei/L13966.htm

2 дугаар зүйл. Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн системийг хэрэгжүүлэхээр сонирхож байгаа бол франчайз хүлээн авагчийг франчайзийн системийн тухай мэдэгдэл /FOC/-ээр хангах ба энэхүү мэдэгдэл нь тодорхой, ойлгомжтой, Португал хэл дээр доорх мэдээллийг заавал багтаасан байна.

1. Франчайзийн түүх;
2. Франчайз эрх шилжүүлэгч болон түүнтэй холбоо бүхий компаниудын талаарх мэдээлэл, улсын бүртгэлийн дугаар;
3. Франчайз эрх шилжүүлэгч корпорацийн өмнөх 2 жилийн тайлан баланс, санхүүгийн үзүүлэлтүүд;
4. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн хуулиар эзэмшиж буй эрхийн үнэн зөв тайлбар, үйл ажиллагаатай холбоотой хяналтын компаниуд, худалдааны тэмдэг, патент, зөвшөөрөгдсөн эрх эзэмшигчид болон тэдгээрийн дэд франчайз эрх эзэмшигч, франчайз системийн тулгамдаж буй асуудал эсвэл дээрх эрхэд хориг саад болж байгаа үйл ажиллагааны талаар;
5. Франчайзийн дэлгэрэнгүй тайлбар, франчайз хүлээн авагчийн хэрэгжүүлэх бизнес, үйл ажиллагааны ерөнхий тайлбар;
6. Франчайз хүлээн авагчийн туршлага, боловсролын түвшин, бусад шинж чанарын талаар заах шаардлагатай бол энэ талаарх шаардлага;
7. Үйл ажиллагаа болон бизнесийн удирдлагад франчайз хүлээн авагчийн шууд оролцооны талаарх шаардлага;
8. Техникийн үзүүлэлтүүд:
 - a) Эрх худалдан авах, франчайзийг хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагааг эхлүүлэхэд шаардагдах анхны хөрөнгө оруулалтын тооцоо
 - b) Анхны гишүүнчлэлийн төлбөрийн хэмжээ болон франчайз, бондын төлбөр
 - c) Ажлын байр, тоног төхөөрөмж болон анхны нөөц хөрөнгийн төсөөлсөн өртөг, түүнчлэн төлбөрийн нөхцөлүүд.
9. Франчайз хүлээн авагчаас франчайз эрх шилжүүлэгч болон 3-дагч эдгээдэд төлөх тогтмол хугацаатай төлбөрүүд болон бусад төлбөр тооцооны тухай тодорхой мэдээллийг тооцоололд үндэслэн тус тусд нь тэдгээрийн зорилго, шинж, онцгойлсон байдал зэрэг төстэй байдлаар нь мэдээллийг нарийвчлан тодорхой заана. Үүнд:
 - a) Франчайзийн систем, худалдааны тэмдэг ашиглах хугацааны, эсвэл франчайз эрх шилжүүлэгчээс франчайз хүлээн авагчид үзүүлж байгаа үр ашигтай үйлчилгээ үзүүлсний төлбөр
 - b) Тоног төхөөрөмж болон ажлын байрны түрээс
 - c) Зар сурталчилгаа, түүнтэй адилтгах төлбөр
 - d) Даатгалын хамгийн доод хэмжээ
10. Тухайн сүлжээг ашиглаж байгаа, өмнөх 24 сарын туршид тус сүлжээг ашиглаж байсан бүх франчайз хүлээн авагч, дэд франчайз хүлээн авагч, дэд франчайз эрх шилжүүлэгчдийн нэр, хаяг, утасны дугаар бүхий иж бүрэн жагсаалт;
11. Газар нутгийн хувьд тодорхойлогдсон байх ёстой мэдээллүүд нь:
 - a) Франчайз хүлээн авагчийн онцгой нөхцөлд франчайз эрх шилжүүлэгчээс баталгаа гаргах, тодорхой үйл ажиллагааны нутаг дэвсгэрт хөнгөлөлт үзүүлэх зэрэг ямар нөхцөлд байгаагаас хамаарах;
 - b) Франчайз хүлээн авагч нь тухайн нутаг дэвсгэрээс гадагш бүтээгдэхүүн борлуулах, үйлчилгээ үзүүлэх зөвшөөрөлтэй, эсвэл франчайз хүлээн авагч нь экспортын зөвшөөрөлтэй эсэх;
 - c) өмчлөлийн болон франчайз эрх бүхий нэгжийн хоорондох нутаг дэвсгэрийн өрсөлдөөний дүрэм, журамтай байдаг эсэх.

12. Франчайзийн хэрэгжилт, үйл ажиллагаа, удирдлагад шаардагдах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний эрх олж авах франчайз хүлээн авагчийн үүргийг тодорхой, нарийвчлан заасан мэдээлэл, франчайз эрх шилжүүлэгчээс заасан бэлтгэн нийлүүлэгчээс франчайз хүлээн авагчийг хангах бэлтгэн нийлүүлэгчийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл
13. Франчайз эрх шилжүүлэгчээс франчайз хүлээн авагчид санал болгосон холбогдох тайлбарт:
 - a) дэмжлэг
 - b) сүлжээний хяналт
 - c) үйлчилгээ
 - d) технологийн шинэчлэлийг франчайз компаниудад нэвтрүүлэх
 - e) франчайз хүлээн авагч талын ажиллагсдад хийх сургалт, хугацаа, агуулга, зардал
 - f) франчайзийн гарын авлага
 - g) франчайзийг суурьлуулахад хамрах ажлын талбарын сонголт, шинжилгээ хийх тусламж
 - h) Франчайз хүлээн авагчийн ажлын байрны зохион байгуулалтын схем болон архитекторын зураглал
14. Бразилын Үйлдвэрлэлийн Өмчийн Үндэсний Институтэд бүртгүүлэх нөхцөлүүд – /худалдааны тэмдэг, патентыг хэн ашиглаж байгаа бүртгэл/
15. Франчайзийн гэрээ дуусгавар болсны дараах франчайз хүлээн авагчийн нөхцөл байдал:
 - a) франчайзийг ашигласны үр дүнд хүртэх боломжтой ноу-хау болон бүтээгдэхүүн, үйл явц, менежментийн технологи, нууц мэдээлэл, үйлдвэрлэл үйлчилгээ, худалдаа, санхүү, бизнесийн нууц
 - b) Үйл ажиллагааны хэрэгжүүлэлт нь франчайз эрх шилжүүлэгчийн үйл ажиллагаатай өрсөлдөхүйц
16. Стандарт гэрээний загвар болон хэрвээ энэ нь франчайз эрх шилжүүлэгчээс батлагдсан стандарт франчайзийн дэд гэрээтэй тохиолдолд гэрээг дан бичвэр /full text/-ээр хийж, нэмэлт хавсралтууд болон хугацааг оруулна.
17. Шилжүүлэх, залгамжлах эрх байгаа эсэх, хэрэв байхгүй хэрхэн шийдвэрлэх;
18. Өөрчлөлт орсон;
19. Өөрчлөлт орсон;
20. Өөрчлөлт орсон;
21. Өөрчлөлт орсон;
22. гэрээний хугацаа, сунгах нөхцөлийг нарийвчлан заана,
23. Өөрчлөлт орсон;

§1. Франчайзийн системийн тухай мэдэгдэл /FOC/ нь франчайзийн гэрээ, дэд гэрээний гүйцэтгэлээс өмнө болон франчайз хүлээн авагчаас франчайз эрх шилжүүлэгч, эсвэл тэдгээртэй холбоотой компани, хувь хүнд төлбөр төлөхөөс 10-аас доошгүй өдрийн өмнө хүргэгдэнэ.

§2. §1 заалтыг дагаж мөрдөөгүй тохиолдолд франчайз хүлээн авагч нь нэхэмжлэл гаргаж, франчайз эрх шилжүүлэгчид төлсөн мөнгөө буцааж өгөхийг шаардаж болно.

3 дугаар зүйл. Франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз эзэмшиж буй худалдааны цэгээ франчайз хүлээн авагчид түрээслүүлсэн тохиолдолд талуудын аль нэг нь үл хөдлөх хөрөнгийн түрээсийн гэрээг сунгах санал гаргах эрхтэй. Түрээсийн гэрээ эсхүл франчайзийн гэрээг зөрчсөнөөс бусад тохиолдолд сунгах асуудалтай холбоотой дэд түрээсийн гэрээг хийхийг хориглоно.

4 дүгээр зүйл. Өөрчлөлт орсон;

5 дугаар зүйл. Өөрчлөлт орсон;

6 дугаар зүйл. Хүчингүй болгосон.

7 дугаар зүйл. Өөрчлөлт орсон;

8 дугаар зүйл. Энэхүү хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэхдээ тухайн улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа оюуны өмчийн тухай хууль тогтоомжийн заалтыг дагаж мөрдөнө.

9 дүгээр зүйл. 1994 оны 12 -р сарын 15 -ны өдрийн 8.955 дугаар хуулийг (Франчайзийн тухай хууль) хүчингүй болсонд тооцов.

10 дугаар зүйл. Энэ хууль нь нийтлэгдсэн өдрөөс хойш 90 хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно.

ДӨРӨВ. ХЯТАД УЛС

БНХАУ нь эдийн засгийн хувьд хурдацтай хөгжиж буй томоохон зах зээлтэй улсуудын тоонд ордог ба түүнчлэн сүүлийн жилүүдэд франчайзийн систем хамгийн их хөгжсөн улсуудын нэгд тооцогдох болсон. БНХАУ-д анх 1987 онд гадаадын КФС түргэн хоолны сүлжээ нээгдсэнээс хойш холбогдох хууль, эрх зүйн зохицуулалтын орчин аажмаар хөгжин сайжирсаар байна.

Эрх зүйн зохицуулалт: Франчайзийн үйл ажиллагааг зохицуулдаг эрх зүйн зохицуулалтад дараах тогтоол, журмууд багтана:

- “Франчайзингийн удирдлагын журам”¹²² (*Regulations on Administering Commercial Franchises* - 中华人民共和国国务院令)

“Франчайзингийн удирдлагын журам” нь Төрийн зөвлөлийн 2007 оны 01 дүгээр сарын 31-ний өдрийн 167 дахь хурлын 485 дугаар тогтоолоор батлагдаж улмаар 2007 оны 5 сарын 01-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн. Тус тогтоол нь нийт таван бүлэг, 34 зүйлтэй ба нийтлэг үндэслэл, франчайзийн үйл ажиллагаа, нээлттэй баримт бичигтэй танилцах, хуулийн хариуцлага, бусад зүйл заалт зэрэг франчайзийн хүрээний харилцааны үндсийг зохицуулжээ.

- “Франчайзийн бүртгэлийн тухай захиргааны журам”¹²³ /шинэчилсэн найруулга/ (*Administrative Rules for the Record-filing of Commercial Franchises* - 中华人民共和国商务部令)

Энэхүү журам нь 2011 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдөр Худалдааны яамны 56 дахь хурлаар батлагдаж, 2012 оны 02 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн. Тус журам нь нийт 21 зүйлтэй ба франчайзийн үйл ажиллагааны удирдлагыг сайжруулах, франчайзийн зах зээлийн хэв журмыг стандартжуулах зорилгоор “Франчайзингийн удирдлагын журам”-ын холбогдох зүйл заалтанд үндэслэн тус журмыг гаргасан байна.

¹²² Франчайзингийн удирдлагын журам, 2007/485. http://www.gov.cn/zhengce/content/2008-03/28/content_4179.htm

¹²³ Франчайзийн бүртгэлийн тухай захиргааны журам, 2011. http://www.gov.cn/flfg/2011-12/21/content_2025612.htm

- “Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн тухай захиргааны журам¹²⁴ /шинэчилсэн найруулга” /*Administrative Rules on Commercial Franchise – Information Disclosure*-
中华人民共和国商务部令/

Энэхүү журам нь 2012 оны 01 дүгээр сарын 18-ны өдөр Худалдааны яамны 60 дахь хурлаар батлагдаж, 2012 оны 4 сарын 01-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн. Тус журам нь нийт 12 зүйлтэй, ба эрх шилжүүлэгч болон эрх хүлээн авагч хоёр талын хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор “Франчайзийн удирдлагын журам”-д үндэслэн тус журмыг гаргасан байна.

Франчайз хурдацтай хөгжиж байгаа хэдий ч франчайзийн үйл ажиллагаанд янз бүрийн эрсдэл, асуудлууд үүсч байдаг. Жишээлбэл, зарим франчайзийн эрх шилжүүлэгч тохирох шаардлага, нөхцөлүүдийг хангадаггүй, эрх шилжүүлэгч болон эрх хүлээн авагчийн хуулийн дагуу эдлэх эрхийг хамгаалах баталгаа байхгүй байх, франчайзийн үйл ажиллагааны нэрээр луйвар хийх, хуурч мэхлэх зэрэг хууль зөрчсөн асуудлууд байнга үүсдэг. Эдгээр үүсч болох асуудлуудыг шийдвэрлэхийн тулд дээрх тогтоол, журмыг батлаж гаргасан байна. Тухайлбал:

Франчайз эрх шилжүүлэгчид тавигдах шаардлагыг “Франчайзийн удирдлагын журам”-д тодорхой тусгасан байна. Үүнд:

- журмын 3 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаар, “Франчайзийн үйл ажиллагаанд эрх шилжүүлэгч нь зөвхөн байгууллага байх ба бусад нэгж, хувь хүн байж болохгүй.”
- журмын 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаар, “Франчайзийн үйл ажиллагаа явуулж буй франчайз эрх шилжүүлэгч нь зайлшгүй боловсронгуй бизнесийн загвартай байх ёстой ба түүнчлэн франчайз хүлээн авагчид үйл ажиллагаа явуулах зааварчилгаа, техникийн туслалцаа үзүүлэх болон бизнес явуулах сургалт зэрэг үйлчилгээг байнга үзүүлэх ёстой.”
- журмын 7 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаар, “Франчайзийн үйл ажиллагаа явуулахын тулд франчайз эрх шилжүүлэгч нь 2-оос дээш шууд салбартай байх ёстой ба түүнчлэн нэгээс дээш жил үйл ажиллагаа явуулсан байх шаардлагатай.”

Эдгээр заалтуудыг тусгаж өгснөөр франчайзийн нэрээр байгууллага болон хувь хүн, нэгж луйвар хийхээс сэргийлж чадна. Мөн франчайз эрх шилжүүлэгчийн шууд салбар нь тодорхой үлгэр дуурайлал үзүүлэх боломжтой тул бусад үйл ажиллагаа явуулах салбаруудад тухайн барааны тэмдэг, бизнесийн загвар болон үйл ажиллагааны нөхцөл байдлыг ойлгож танилцахад давуу тал болно.

Нээлттэй баримт бичиг. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн нээлттэй баримт бичгийг танилцуулснаар франчайз хүлээн авагч цаг хугацаанд нь, бүрэн бүтэн, үнэн зөв холбогдох нөхцөл байдлын талаар ойлголттой болох баталгаа өгдөг. Франчайз хүлээн авагч бүрэн бүтэн, хангалттай мэдээлэлд тулгуурлан хөрөнгө оруулалтын шийдвэр гаргаснаар, хууран мэхлэлтэнд өртөхөөс сэргийлэхэд чухал нөлөөтэй байдаг. Тиймээс аливаа франчайзийн хууль, эрх зүйн зохицуулалттай улсуудад нээлттэй баримт бичиг нь чухал ач холбогдолтой гэж үздэг.

БНХАУ-ын “Франчайзийн удирдлагын журам”-д нээлттэй баримт бичгийн талаар тусгайлсан бүлэг байдаг. Мөн түүнчлэн “Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн тухай захиргааны журам”-ыг франчайзийн хоёр талын эрх ашгийг хамгаалахаар гаргасан байна. Үүнд:

¹²⁴ Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн тухай захиргааны журам, 2012. http://www.gov.cn/flfq/2012-03/06/content_2084101.htm

“Франчайзийн удирдлагын журам”-д:

1. журмын “Нээлттэй баримт бичиг” гэсэн гуравдугаар бүлгийн 21 дүгээр зүйлд зааснаар “франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн гэрээ байгуулахаас 30-аас доошгүй өдрийн өмнө франчайз хүлээн авагчид журмын 22 дугаар зүйлд заасан нээлттэй баримт бичгийг бичгээр мөн гэрээний загварыг бичгээр гарган өгч танилцуулах шаардлагатай.”
2. журмын 22 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид дараах мэдээллийг багтаасан нээлттэй баримт бичгийг гарган өгнө:
 - франчайз эрх шилжүүлэгчийн нэр, хаяг, хуулийн төлөөлөгч, бүртгэлтэй хөрөнгийн хэмжээ, үйл ажиллагаа явуулах хүрээ болон франчайзийн үйл ажиллагааны үндсэн мэдээлэл;
 - франчайз эрх шилжүүлэгчийн бүртгүүлсэн барааны тэмдэг, байгууллагын марк, патентын эрх, арга ажиллагаа (know-how) болон бизнесийн загварын үндсэн мэдээлэл;
 - франчайзийн төлбөрийн төрөл, хэмжээ болон төлөх хэлбэр;
 - франчайз хүлээн авагчид бараа бүтээгдэхүүн, ажил үйлчилгээ, тоног төхөөрөмжийн үнэ, нөхцөлийг гарган өгөх;
 - франчайз хүлээн авагчид бизнесийн зааварчилгаа, техникийн туслалцаа үзүүлэх, бизнесийн сургалт зэрэг үйлчилгээний нарийвчилсан агуулга, үйлчилгээ үзүүлэх арга хэлбэр, болон гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг тасралтгүй өгөх;
 - франчайз хүлээн авагчийн бизнесийн үйл ажиллагаанд зааварчилгаа өгөх болон хяналт тавих бодитой арга хэмжээнүүд;
 - франчайзийн сүлжээнд зориулсан хөрөнгө оруулалтын төсөв;
 - БНХАУ-ын газар нутагт франчайз хүлээн авагчийн тоо, газарзүйн байршил, тархалт болон бизнесийн нөхцөл байдлын үнэлгээ;
 - сүүлийн 2 жилийн Санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн тайлан (аудит хийсэн байх), аудитын хураангуй тайлан, тэнцэлийн дүгнэлт;
 - сүүлийн 5 жилийн доторх франчайзтай холбоотой шүүх үйл ажиллагаа болон арбитрын үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл;
 - франчайз эрх шилжүүлэгч болон бусад хуулийн төлөөлөгчийн хууль зөрчсөн бизнесийн үйл ажиллагааны талаарх тэмдэглэл;
 - Засгийн газрын Худалдааны яамнаас шаардсан бусад мэдээлэл.
3. журмын 23 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид гарган өгсөн нээлттэй баримт бичиг нь зайлшгүй үнэн зөв, бодитой, бүрэн бүтэн байх шаардлагатай ба холбогдох мэдээллийг нуун дарагдуулж эсвэл худал мэдээлэл гарган өгч болохгүй.
 - франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид гарган өгсөн нээлттэй баримт бичигт томоохон өөрчлөлт гарвал, франчайз хүлээн авагчид цаг хугацаанд нь мэдэгдэх ёстой;
 - франчайз эрх шилжүүлэгч холбогдох мэдээллийг нуун дарагдуулсан эсвэл гарган өгсөн нээлттэй баримт бичиг нь худал хуурамч бол франчайз хүлээн авагч нь франчайзийн гэрээг цуцалж болно.
4. журмын 17 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчаас хураан авсан реклам, зар сурталчилгааны төлбөрийг гэрээнд заасан зориулалтын дагуу ашиглах ёстой. Реклам, зар сурталчилгааны

төлбөрийг ашигласан мэдээллийг цаг тухайд нь франчайз хүлээн авагчид танилцуулна.

5. журмын 18 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгчийн зөвшөөрөлгүйгээр, франчайз хүлээн авагч нь бусдад франчайзийн эрхийг шилжүүлж болохгүй. франчайз хүлээн авагч нь франчайз эрх шилжүүлэгчийн бизнесийн нууцыг бусдад задлах эсвэл ашиглахыг зөвшөөрч болохгүй.

“Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн тухай захиргааны журам”-д:

6. журмын 9 дүгээр зүйлд зааснаар “франчайз эрх шилжүүлэгчийн мэдээллийг нуун дарагдуулснаас эсвэл худал хуурамч нээлттэй баримт бичиг танилцуулснаас болж франчайзийн гэрээний гүйцэтгэлд нөлөөлсөн, мөн түүнчлэн гэрээний зорилго биелэгдэх боломжгүй болсон тохиолдолд, франчайз хүлээн авагч нь франчайзийн гэрээг цуцалж болно.”
7. журмын 7 дугаар зүйлд зааснаар “франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайз хүлээн авагчид нээлттэй баримт бичгийг танилцуулахын өмнө, франчайз хүлээн авагчид мэдээллийн нууцыг хадгалах хэлэлцээрт гарын үсэг зурах шаардлага тавих эрхтэй.
 - франчайзийн гэрээ байгуулсан, байгуулаагүй аль ч тохиолдолд, франчайз хүлээн авагч гэрээ байгуулах явцад олж авсан бизнесийн мэдээллийн нууцыг задруулах эсвэл зохисгүй ашиглаж болохгүй;
 - франчайзийн гэрээ дуусгавар болсны дараа, гэрээ дуусгавар болсны дараах нууц хадгалах хэлэлцээрийг байгуулаагүй байсан ч, франчайз хүлээн авагч нь гэрээний харилцаанд олж авсан бизнесийн нууцыг хадгалах үүрэгтэй;
 - франчайз хүлээн авагч нь дээр дурдсан хоёр заалтыг зөрчин бизнесийн нууцыг задруулснаас эсвэл зохисгүй ашигласнаас үүдэн франчайз эрх шилжүүлэгчид болон бусдад хохирол учруулсан тохиолдолд хохирлыг нөхөн барагдуулах ёстой.

Бүртгэлийн тогтолцоо. Франчайзийн үйл ажиллагааг явуулах нь хувь хүний иргэний эрхийн асуудал боловч Засгийн газраас зах зээлийн хэв журмыг сахиулахын тулд тухайн бизнесийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих шаардлагатай байдаг. Худалдааны яаманд франчайз эрх шилжүүлэгчийн талаар холбогдох мэдээллийг цаг хугацаанд нь олж авах, франчайз эрх шилжүүлэгчийн бизнесийг стандартчилах, үйл ажиллагаанд хяналт тавих зэрэгт хялбар дөхөм байх үүднээс “Франчайзийн удирдлагын журам”-ын 8, 9, 10 дугаар зүйлд франчайз эрх шилжүүлэгчийн бүртгэлийн тогтолцоог тусгасан байна. Үүнд зааснаар:

1. журмын 8 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн гэрээг анх байгуулсан өдрөөс эхлэн 15 өдрийн дотор Худалдааны яаманд бүртгүүлэх ёстой. Франчайз эрх шилжүүлэгч нь худалдааны яаманд бүртгэл хийлгэхдээ дараах шаардлагатай баримт бичиг, материалуудыг бүрдүүлэн өгнө:
 - үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрлийн хуулбар, эсвэл байгууллагын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбар;
 - франчайзийн гэрээний загвар;
 - франчайзийн үйл ажиллагааны гарын авлага;
 - зах зээлийн төлөвлөгөө;
 - журмын 7 дугаар зүйлд заасан хэсгийн бичгээр гаргасан амлалт болон холбогдох тодорхойлолт материалууд;

- Засгийн газрын Худалдааны яамнаас шаардсан бусад баримт бичиг материалууд.
- 2. журмын 9 дүгээр зүйлд зааснаар, Худалдааны яам нь франчайз эрх шилжүүлэгчийн бүрдүүлэн өгсөн журмын 8 дугаар зүйлд заасан баримт бичиг, материалуудыг хүлээн авснаас хойш 10 өдрийн дотор бүртгэл хийх ба франчайз эрх шилжүүлэгчид мэдээлнэ. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн бүрдүүлэн өгсөн баримт бичиг, материал бүрэн бус бол Худалдааны яамнаас 7 өдрийн дотор нөхөн бүрдүүлж өгөхийг шаардаж болно.
- 3. журмын 10 дугаар зүйлд зааснаар, Худалдааны яам нь бүртгэл хийлгэсэн франчайз эрх шилжүүлэгчийн нэрсийн жагсаалтыг Засгийн газрын вэб хуудсанд нийтлэх ба цаг тухайд нь шинэчилнэ.

Франчайзийн гэрээ. Франчайзийн гэрээнд франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчийн хоорондын эрх, үүргийг тодорхой тусгах нь зүйтэй. Франчайзийн үйл ажиллагаанд үүсдэг ихэнх асуудал, маргаан нь франчайзийн гэрээний стандартчилал хангалтгүй байгаатай шууд холбоотой байдаг. Тиймээс “Франчайзийн удирдлагын журам”-д доорх заалтуудыг тусгаж өгсөн нь давуу тал болсон гэж үзэж байна.

1. журмын 11 дүгээр зүйлд зааснаар, франчайзийн үйл ажиллагаанд оролцогч франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагч нь франчайзийн гэрээг бичгээр байгуулна. Франчайзийн гэрээнд дараах гол гэрээний нөхцөлүүдийг оруулсан байх шаардлагатай:
 - a) франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчийн үндсэн мэдээлэл;
 - b) франчайзийн агуулга/утга болон гэрээний үргэлжлэх хугацаа;
 - c) франчайзийн төлбөрийн төрөл, хэмжээ болон төлөх хэлбэр;
 - d) бизнесийн зааварчилгаа, техникийн туслалцаа үзүүлэх болон бизнесийн сургалт зэрэг үйлчилгээний бодит агуулга болон үйлчилгээ үзүүлэх хэлбэр;
 - e) бараа бүтээгдэхүүн болон ажил үйлчилгээний чанар, стандартын шаардлага болон баталгаа өгөх арга хэмжээ /guarantee measures/;
 - f) бараа бүтээгдэхүүн болон ажил үйлчилгээний борлуулалтын урамшуулал болон реклам, зар сурталчилгаа;
 - g) франчайзийн үйл ажиллагааны хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах болон хохирлыг барагдуулах/нөхөн төлбөр төлөх хариуцлага;
 - h) франчайзийн гэрээнд өөрчлөлт оруулах, гэрээг цуцлах, дуусгавар болох;
 - i) гэрээг зөрчихөд тооцох хариуцлага;
 - j) маргааныг шийдвэрлэх арга зам;
 - k) франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагчийн хооронд тохиролцсон бусад зүйлс.
2. журмын 12 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз хүлээн авагч нь франчайзийн гэрээг байгуулснаас хойш тодорхой хугацаанд дангаараа гэрээг цуцалж болно гэсэн заалтыг франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагч франчайзийн гэрээнд заавал тохиролцон тогтооно.
3. журмын 13 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз хүлээн авагч зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд, франчайзийн гэрээнд франчайзийн үйл ажиллагааны хугацааг 3-аас доошгүй жил байхаар заана. франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз хүлээн авагч нь франчайзийн гэрээг шинэчилсэн бол дээрх заалтыг мөрдөхгүй.

Хариуцлага. Журамд тусгасан зүйл заалтуудыг үнэн зөв мөрдүүлэх зорилгоор, франчайз эрх шилжүүлэгч нь франчайзийн үйл ажиллагааг явуулахад тохирох нөхцөлийг хангаагүй, тогтоосон журмын дагуу Худалдааны яаманд бүртгүүлээгүй, франчайз эрх шилжүүлэгч нь холбогдох стандартжуулалтыг зөрчсөн, нээлттэй баримт бичгийг танилцуулахад тавигдах шаардлагыг зөрчсөн зэрэг тохиолдолд, чанга хатуу хуулийн хариуцлагыг авах талаар журмын дөрөвдүгээр бүлэгт тодорхой тусгасан байна. Тухайлбал:

1. журмын 4 дүгээр бүлгийн 24 дүгээр зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгчид энэ журмын 7 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан нөхцөлийг хангахгүйгээр франчайзийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа бол Худалдааны яамнаас зөрчлийг арилгуулахыг шаардах ба хууль зөрчиж олсон ашгийг хураан авч, 100,000-аас 500,000 хүртэлх юаниар торгох ба энэ талаар олон нийтэд зарлана.
 - франчайзийн үйл ажиллагаанд франчайз эрх шилжүүлэгч нь байгууллагаас бусад нэгж, хувь хүн бол, Худалдааны яамнаас хууль зөрчсөн бизнесийн үйл ажиллагааг зогсоохыг шаардах ба хууль зөрчиж олсон ашгийг хураан авч, 100,000-аас 500,000 хүртэлх юаниар торгоно.
2. журмын 25 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгч нь энэ журмын 8 дугаар зүйлд зааснаар Худалдааны яаманд бүртгэл хийлгээгүй бол, Худалдааны яамнаас тодорхой хугацаа зааж бүртгэл хийлгэхийг шаардах ба 10,000-аас 50,000 хүртэлх юаниар торгоно. Заасан хугацаа өнгөрсөн ч бүртгүүлээгүй тохиолдолд, 50,000-аас 100,000 хүртэлх юаниар торгох ба энэ талаар олон нийтэд зарлана.
3. журмын 28 дугаар зүйлд зааснаар, франчайз эрх шилжүүлэгч нь энэ журмын 21 болон 23 дугаар зүйлийг зөрчсөнийг франчайз хүлээн авагч нь Худалдааны яаманд мэдэгдэн шалгуулж үнэн зөв болох нь тогтоогдсон тохиолдолд, Худалдааны яамнаас зөрчлийг арилгуулахыг шаардах ба 10,000-аас 50,000 хүртэлх юаниар торгоно. Хэрэв нөхцөл байдал хүнд тохиолдолд, 50,000-аас 100,000 хүртэлх юаниар торгох ба энэ талаар олон нийтэд зарлана.

ТАВ. МАЛАЙЗ УЛС

Малайзчууд "пава" гэж нэрлэгддэг франчайзийн системтэй төстэй ойлголтыг өнгөрсөн хугацаанд хэрэгжүүлсээр иржээ. Энэхүү систем нь хөдөө аж ахуй, үржлийн аж ахуй эрхлэх эрхийг олгодог. Энэхүү системээр дамжуулан газрын эзэн/газар өмчлөгч нь тариаланчдад газар тариалан эрхлэх болон тэнд мал үржүүлэх эрхийг олгодог байв. Хоёр тал харилцан ойлголцож эсхүл албан бус гэрээнд үндэслэсэн түншлэлийнхээ хувийг хүртдэг. Энэ "пава" систем нь бичгээр хийсэн гэрээнд тулгуурладаггүй байв. Орчин үед Малайз Улсын Засгийн газар франчайзинг бизнесийг идэвхтэй дэмжигч орны нэг болжээ.

Дотоодын худалдаа, хэрэглэгчийн асуудал хариуцсан яамны Франчайз хөгжүүлэх хэлтэс нь франчайзийн зөвшөөрөл, бүртгэл, салбарын хөгжлийг хянах зэрэг асуудлыг зохицуулдаг төрийн байгууллага юм.

Гадаадын эрх шилжүүлэгч, ялангуяа франчайзийн өвөрмөц загвар, ойлголтыг Малайзын зах зээлд идэвхтэй дэмжиж уриалж байна. Малайзад янз бүрийн салбараас франчайз үйлчилгээ эрхлэхээр бүртгүүлсэн бизнес эрхлэгчдийн тоо нэмэгдсээр байна. 2020 оны байдлаар бүртгэлтэй франчайз бизнес эрхлэгчдийн тоо ойролцоогоор 1.57 хувиар өссөн гэсэн үг юм.

Малайзын Засгийн газар дотоодын франчайзийн өсөлтийг идэвхтэй дэмжих үүднээс Дотоодын худалдаа, хэрэглэгчийн асуудал хариуцсан яам (MDTCA)-ны төрийн буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээл, бизнесийн боловсролын хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлдэг.

Франчайз хөгжүүлэх хөтөлбөр

1992 оны сүүлээр Засгийн газраас Ерөнхий сайдын дэргэд хэрэгжилт, зохицуулалтын хэлтсийг байгуулж Франчайз хөгжүүлэх хөтөлбөр (FDP)-ийг нэвтрүүлсэн. Энэ нь үйлдвэрлэлийг идэвхжүүлэхэд түлхэц болсон юм. Үндэсний хөгжлийн төлөвлөгөөний зорилтуудын нэг болох Bumiputera нь бизнес эрхлэгчдийг дэмжихийн тулд франчайз бизнес эрхлэгчдийн тоог нэмэгдүүлэх, ахуйн үйлдвэрлэл, гар урлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг франчайз бизнес болгон хөгжүүлэх талаар зорилт тавин ажилласан.

Малайзын франчайзийн холбоо (MFA) нь 1994 онд байгуулагдсан бөгөөд гишүүнчлэлийн өргөн баазтай бөгөөд үүнд франчайзингийн салбар, нягтлан бодогч, франчайзийн зөвлөх, банкир гэх мэт үйлчилгээ үзүүлэгчид, төрийн байгууллагуудтай хамтран ажилладаг. Бүх гишүүд холбооны ёс зүйн дүрмийг дагаж мөрдөх ёстой ба холбооны гишүүнээр элсэх нь давуу тал болдог байна.¹²⁵

Малайзын франчайзийн холбооны гишүүн болсноор дараах давуу талуудтай. Үүнд:

1. Бүс нутгийн франчайзийн холбооны гишүүн гэж хүлээн зөвшөөрөгдөх;
2. Малайзын франчайзийн холбооны логоог бизнесийн зар сурталчилгаанд ашиглах эрхтэй;
3. Маркетинг, сурталчилгааны хөтөлбөрөөр дамжуулан олон улсын франчайз экспо, вебсайт, сургалт, сурталчилгаа хийх;
4. Засгийн газрын агентлагууд, дэмжигч байгууллагууд болон бусад олон улсын оролцогчидтой санал солилцох, мэдээлэл авах;
5. *Засгийн газар болон дэмжигч байгууллагуудаас олон төрлийн урамшуулалд хамрагдах, санхүүгийн туслалцаа авах;*
6. Малайзын франчайзийн холбооны шагнал болох *Franchise International Malaysia* хүртэх, сургалт, семинар, хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлээр сурталчлах арга хэмжээнд хамрагдах;
7. *Хөтөлбөрөөр дамжуулан бизнесийн хэтийн төлөвлөгөөгөө хөгжүүлэх;*
8. Малайзын франчайзийн холбоогоор дамжуулан мэргэжлийн зөвлөгөө өгч, маргааныг шийдвэрлэхэд туслах;
9. *Франчайзийн талаарх судалгаа, шинжилгээний үр дүнтэй танилцах;*
10. *Франчайзийн асуудлаар өөрийн дуу хоолойг хүргэх;*
11. *Франчайзийн мэдээ, мэдээлэл боломжуудын талаар цаг алдалгүй мэдээлэл авах*

Эрх зүйн зохицуулалт¹²⁶

1998 онд Франчайзийн тухай хуулийг баталж 2012 оны Франчайзийн (нэмэлт өөрчлөлт) тухай хуулийг баталж 2013 оны 1-р сарын 1-ээс хүчин төгөлдөр болсон.

Франчайзийн тухай хууль нь франчайзийн гэрээний нөхцөлийг хянадаг төдийгүй франчайз эрх хүлээн авагчийг бүртгэх системийг хэрэгжүүлдэг болсон тул франчайзийн салбарын хөгжилд ихээхэн ач холбогдолтой болсон. Франчайзийн (нэмэлт өөрчлөлт) тухай хуульд гурван шинэ заалт оруулж, хорин хоёр зүйлд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, хуулийн хоёр заалтыг хүчингүй болгосон.

¹²⁵ <http://www.mfa.org.my/newmfa/benefits/>

¹²⁶ <https://www.mondaq.com/franchising/1071046/the-franchise-amendment-act-2020>

Малайзын бизнес эрхлэгчид, ялангуяа жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд илүү үр өгөөжтэй, тодорхой хамгаалалт болж чадсан гэж үздэг.

- Хууль хүчин төгөлдөр болсноор франчайз эрх шилжүүлэгч, франчайз эрх хүлээн авагчид бизнест орохоосоо өмнө анализ хийж, шийдвэрлэх ёстой үндсэн асуудлуудын талаар мэдлэг мэдээлэлтэй болсон;
- Тус хууль батлагдсанаар хууран мэхлэх, хууран мэхлэх оролдлого хийх, ялгаварлан гадуурхах хэлбэрээр үйлдсэн буруутай үйлдлүүдийг таслан зогсоход ач холбогдолтой болсон. Иймэрхүү байдалд хяналт тавихгүй бол франчайз бизнесийн нэр хүндийг унагах эрсдэлтэй.
- Энэхүү хууль нь систем, франчайз эрх шилжүүлэгчийн зохиогчийн эрхийг хуулбарлахаас хамгаалах, итгэмжлэгдсэн этгээдийн хариуцлага хүлээх зэрэг бизнесийн сайн туршлагыг дэмждэг.

Франчайз хүлээн авагчид мэдээллийг ил тод болгох баримт бичиг

Франчайз эрх шилжүүлэгч нь нь франчайз хүлээн авагч болох гэж буй хүнд мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийн хуулбарыг өгөх ёстой. Энэхүү баримт бичгийг франчайз хүлээн авагч доорх хугацаанаас дор хаяж 10 хоногийн өмнө хүлээн авах ёстой.

Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичиг нь их хэмжээний мэдээлэл агуулдаг бөгөөд ба дараах зүйлийг багтаасан болно.

- нэр, хаяг, бизнесийн төрөл, франчайз эрх шилжүүлэгчийн бизнесийн туршлага;
- франчайз эрх хүлээн авагчид олгосон оюуны өмчийн эрхийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл;
- франчайзтай холбоотой төлбөрийн төрөл, хэмжээ;
- зар сурталчилгаа, сургалт, үйлчилгээний төлбөр гэх мэт санхүүгийн бусад үүрэг;
- франчайзийн журамд заасан шаардлагыг дагаж мөрдсөн байх;
- франчайз эрх эзэмшигчид олгосон нутаг дэвсгэрийн эрх, өөрчлөх нөхцөл байдал;
- франчайзийн хугацаа, франчайз эрх эзэмшигч эсхүл франчайз гэрээг сунгах, цуцлах нөхцөл, цуцлах үед талуудын хүлээх үүрэг;
- журамд заасны дагуу аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, таван жилийн санхүүгийн урьдчилсан мэдээг ирүүлэх ёстой.

Мэдээллийг ил тод болгох баримт бичгийг зөрчсөн тохиолдолд

Баримт бичгийн шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд франчайз эрх эзэмшигч франчайз эрх хүлээн авагчийн эсрэг Франчайзийн бүртгэлийн газарт гомдол гаргаж болно.

Хэрэв баримт бичигт тусгасан буруу ташаа мэдээллээс үүдэлтэй франчайз эрх хүлээн авагч алдагдал хүлээвэл хохирлыг барагдуулахыг шаардах эрхтэй.

Тус хуульд оруулсан зарим гол нэмэлт, өөрчлөлтийн талаар дурдвал:

Франчайз эрх хүлээн авагчийн бүртгэл

Франчайз эрх хүлээн авагч нь бүртгэгчид заавал бүртгүүлэх ёстой. Франчайз эрх хүлээн авагчийн эрх авахаар бүртгүүлэгүй тохиолдолд тус хуулийн 58-р зүйлд заасны дагуу гэмт хэрэг үйлдсэн буюу хариуцлага хүлээх болно.

Гадаадын франчайз эрх хүлээн авагч болон франчайз эрх шилжүүлэгчийн бүртгэл

Малайз Улсын иргэнтэй франчайзийн гэрээ байгуулах гэж буй гадаадын иргэн Франчайз хөгжүүлэх хэлтсээс урьдчилан зөвшөөрөл авах шаардлагатай. Франчайз эрх хүлээн авагч нь Франчайзийн гэрээ, тодруулгын баримт бичгийг тодорхой заасан нөхцөл, холбогдох баримтуудыг бүрдүүлэн бичгээр ирүүлнэ.

Франчайз эрх хүлээн авагчийн бүртгэл хийгдэж 14 хоногийн дотор гэрээнд гарын үсэг зурснаар баталгаажина.

Бүртгүүлэх өргөдлийг зөвшөөрөх эсхүл татгалзах

Бүртгүүлэх өргөдлийг хүлээн авсны дараа тус хуулийн 7-р хэсэгт заасны дагуу шаардлагатай мэдээлэл, баримт бичгийг бүртгэгч хянан үзэж өргөдлийг зөвшөөрч эсхүл татгалзаж болно.

Франчайз эрх хүлээн авагчийн бүртгэл хүчин төгөлдөр болох

Франчайз эрх хүлээн авагчийн бүртгэлийг зөвшөөрсөн бол бичгээр мэдэгдсэн өдрөөс хойш хүчин төгөлдөр болно.

Бүртгэлээс хасах

Франчайз эрх хүлээн авагч нь франчайзийн хугацаа дууссаны дараа бүртгэлийг цуцлуулахаар бүртгэгчид хандана.

- Харин бүртгэгч нь франчайзийн бүртгэлийг дараах тохиолдолд хүчингүй болгож болно. Үүнд:
- Франчайз эрх хүлээн авагч жилийн тайлангаа ирүүлээгүй;
- Төлбөрийн чадваргүй болсон;
- франчайзийн эрхээ өгөхөөс татгалзсан бол.

Торгууль

Хуулийн 6-р зүйлд зааснаар франчайз эрх авахаар бүртгүүлээгүй тохиолдолд дараах торгууль ногдуулдаг.

- Аж ахуйн нэгж, байгууллага бол 250,000 RM-ээс хэтрэхгүй торгууль, хоёр дахь болон давтан үйлдсэн тохиолдолд 500,000 RM-ээс хэтрэхгүй торгууль;
- Хэрэв иргэн бол 100,000 RM -ээс хэтрэхгүй торгууль, хоёр дахь удаагаа үйлдсэн бол 250,000 RM -ээс хэтрэхгүй торгууль.

Дээр дурдсан 6-р зүйлд заасан гэмт хэрэгт оногдуулсан торгуулиас гадна хуулийн 39 дүгээр зүйлд заасны дагуу шийтгэнэ.

- франчайзийн гэрээг цуцлах;
- франчайз эрх шилжүүлэгч франчайз эрх хүлээн авагчаас авсан төлбөрийг буцааж өгөх;
- шинэ франчайзийн гэрээ байгуулах, эзэмшигч томилохыг хориглох.

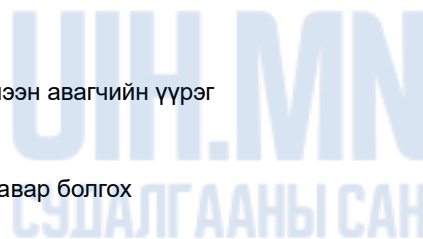
Хуулийн 54-р хэсэгт Малайз Улсын иргэнтэй франчайзийн гэрээ байгуулах гэж буй гадаадын иргэн Франчайз хөгжүүлэх хэлтсээс урьдчилан зөвшөөрөл авах шаардлагатай. Франчайз хүлээн авагч нь Франчайзийн гэрээ, тодруулгын баримт бичгийг тодорхой заасан нөхцөл, холбогдох баримтуудыг бүрдүүлэн бичгээр ирүүлнэ.

Франчайзийн тухай хууль¹²⁷

Тус хуулийн зорилго нь Малайз дахь франчайзийн эрх зүйн орчныг сайжруулах, бүртгэлийн системийг боловсронгуй болгох, зохицуулах явдал юм. Энэхүү хууль нь үйл ажиллагааны стандартчилал, дүрэм журмыг багтаасан 8 бүлэг 61 зүйлтэй.

¹²⁷ <https://www.kpdnhep.gov.my/images/dokumen/awam/perundangan/AktaBI/8-bi-Franchise-Act-1998-as-at-1-1-2013.pdf>

- I. Удиртгал
 1. Гарчиг
 2. Эхлэл
 3. Өргөдөл гаргах
 4. Тайлбар
- II. Франчайз бүртгэлийн газрын томилгоо
 5. Бүртгэлийн ажилтныг томилох
 6. Франчайз эрх шилжүүлэгчийн бүртгэл
 - 6а. Гадны франчайз эрх шилжүүлэгч болон франчайз эрх хүлээн авагчийн бүртгэл
 - 6б. Франчайз эрх хүлээн авагчийн бүртгэл
 7. Бүртгүүлэх өргөдөл
 8. Бүртгүүлэх өргөдлийн шийдвэрлэх
 9. Франчайз бүртгэх хүчин төгөлдөр болгох
 10. Хүчинтэй хугацаа
 11. Баримт бичигт нэмэлт өөрчлөлт оруулах
 12. Бүртгэлийг цуцлах болон түдгэлзүүлэх
 13. Бүртгэлээс хасах
 14. Франчайз зуучлагчийн бүртгэл
 15. Шаардлагатай баримт
 16. Тайлан
 17. Бүртгэгчийн шийдвэрт заргалдах
- III. Франчайзийн гэрээ
 18. Франчайзийн гэрээний шаардлага
 19. Франчайз эрх хүлээн авагчийн төлбөр
 20. Ялгаварлан гадуурхалтын хориглох
 21. Роялти төлбөр
 22. Сурталчилгааны сан
 23. Урамшууллын төлбөр
 24. Бараа үйлчилгээний тэмдэгтийн бүртгэл
 25. Франчайзийн нэр томьёо
 26. Нууцлал
 27. Ижил төстэй бизнес явуулахыг хориглох
 28. Татвараас зайлсхийх
- IV. Талуудын франчайзийн гэрээг цуцлах
 29. Талуудын үйл ажиллагаа
 30. франчайз эрх шилжүүлэгч ба франчайз эрх хүлээн авагчийн үүрэг
 31. Франчайзийн гэрээг цуцлах
 32. Франчайзийн гэрээг сунгахгүй байх
 33. Франчайзийн гэрээг хугацаанаас нь өмнө дуусгавар болгох
 34. Франчайзийн гэрээний хугацааг сунгах
- V. Франчайзийн үйлчилгээг зөвлөх зөвлөл
 35. Франчайз эзэмшигчийн зөвлөл
 36. Зөвлөлийн чиг үүрэг
- VI. Зөрчил ба торгууль
 37. Зөрчил гаргах
 38. Офицерт нөлөөлөх
 39. Шийтгэл
 40. Байгууллагын зөрчил
 41. Зөрчлийг хүчингүй болгох

VII. Хэрэгжилт

42. Эрх бүхий албан тушаалтан
43. Мөрдөн шалгах эрх мэдэл
44. Баримт бичгийн шалгалт
45. Зөвшөөрөлгүй шалгалт хийх
46. Эмэгтэй хүнийг зөвшөөрөлгүй шалгах
47. Цахим мэдээллийн шалгалт
48. Эд зүйлсийг хураах
49. Албан тушаалтны эрх мэдэл
50. Хэрэгтэй танилцсан тэмдэглэл
51. Нэмэлт эрх мэдэл
52. Прокурор

VIII. Бусад арга хэмжээ

53. Бүртгэгчийн зөвшөөрөлгүй франчайз эрх эзэмших
54. Гадаадын иргэн франчайз эрх эзэмших
55. Хүчингүй болсон
56. Баримт бичигт хяналт шалгалт хийх
57. Хүчингүй болсон
58. Чөлөөлөх
59. Офицерын эрх
60. Дүрэм
61. Шилжилтийн заалт

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

- “Франчайзийн удирдлагын тухай тогтоол”. БНХАУ-ын засгийн газрын тогтоол. /Regulations on Administering Commercial Franchises/. 2007. http://www.gov.cn/zhengce/content/2008-03/28/content_4179.htm
- “Франчайзийн бүртгэлийн тухай захиргааны журам”. БНХАУ-ын журам. /Administrative Rules for the Record-filing of Commercial Franchises/. 2011. http://www.gov.cn/flfg/2011-12/21/content_2025612.htm
- “Франчайзийн нээлттэй баримт бичгийн тухай захиргааны журам.” БНХАУ-ын журам. /Administrative Rules on Commercial Franchise – Information Disclosure/. 2012. http://www.gov.cn/flfg/2012-03/06/content_2084101.htm
- “Франчайзийн тухай хууль”. Итали улсын хууль №129, (Rules on commercial franchising, the Franchising Act/. 2004. [https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/05/24/004G0161/sg#:~:text=L'affiliazione%20commerciale%20\(franchising\),industriale%20o%20intellettuale%20relativi%20a](https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2004/05/24/004G0161/sg#:~:text=L'affiliazione%20commerciale%20(franchising),industriale%20o%20intellettuale%20relativi%20a)
- “Франчайзийн тухай тогтоол”. Итали улсын Засгийн газрын тогтоол №204. /Regulation on Commercial franchising ,the Franchising Regulation/. 2005. <http://www.unidroit.org/english/guides/2007franchising/country/italy.htm>
- Brazilian Franchise Law, №13.966\26, 2019. http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2019-2022/2019/lei/L13966.htm
- Гадаадын зарим орны Франчайзийн хуулийн давуу болон сул тал Д.Байгалмаа, Г.Гэрэл 2013
- (2012 оны 12 15). Монголыг гадаад ертөнцтэй холбох гүүр нь франчайзинг. (Н.Учрал, Ярилцагч)
- <https://www.china-briefing.com/news/franchise-china-guide/#:~:text=As%20of%20January%202019%2C%204%2C368,franchise%20markets%20in%20the%20world.>
- <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/brazil-franchising#:~:text=There%20are%202%2C918%20franchising%20chains,in%20number%20of%20franchise%20chains.>
- <https://www.franchise.org/blog/the-history-of-modern-franchising>
- <https://www.maine-franchise-owners.org/about-us/history-of-franchising/>
- <https://www.vocabulary.com/dictionary/enfranchise>
- <https://fantasticfranchise.com/blog/3-basic-types-of-franchise-systems/>
- <https://www.thefranchisebuilders.com/2013/09/20/types-franchise-agreements/>
- <https://www.franchise.org/faqs/legal/what-is-the-ftc-franchise-rule>
- Franchise rule <https://www.ftc.gov/system/files/documents/plain-language/bus70-franchise-rule-compliance-guide.pdf>
- Disclosure basic BASICS-TRACK-Disclosure-Basics.pdf
- <https://www.franchisedirect.ie/information/the-franchisees-rights-and-responsibilities>
- Global Franchise Regulation Update by Carl E. Zwisler 2019
- https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0322_EN.html
- Ноолуурын бүтээгдэхүүнийг экспортлох франчайзийн судалгаа Б.Алтанбуян 2020
- <https://en.wikipedia.org/wiki/RE/MAX>
- <http://cumongol.mn/about>
- <http://www.circlek.mn/3/about/Circle-K-%D0%91%D1%80%D1%8D%D0%BD%D0%B4>